

pén

... v zabavo
lidén.

To
je
on!

Dr. Igor Emri

VESTNIKOV
MESEČNIK
četrtek,
29. januarja
2004,
106. številka

Pén ni vse, vse brez Péna je nič! Rahlo samovšečna in prejkone pretirana trditev.
Tale bi že bolj držala: bolje Pén v roki kot golob na strehi. Če se z njo strinjate,
lahko naslednjega držite v roki 26. februarja.

Komu zvoni NAJ traktorist?

Pravzaprav ne traktorist, pač pa že mnogo let najboljši slovenski (traktorski) orač. Gre za JOŽETA ZVERA iz BREZOVICE, ki je bil tudi letos med udeleženci najelitnejšega tekmovanja v brazdanju na svetovnem prvenstvu v kanadskem Torontu. Ampak, glej ga, zlomka, kljub vsem uspehom je doma v Prekmurju izgubil primat najboljšega. Vrli Jože se je zato odločil in jo jadrno ubral v (ali na) zvonik. Pentute vas sprašujejo, ali zvoni sebi (ker mu je pač odzvonilo) ali SLO-kmetijstvu (ki mu še bo)? frbo

Pa ne le to! Ena najuspešnejših prekmurskih vokalnih solistk se je odločila, da tudi svojega glasu ne bo več prodajala skupaj z enim od najbolj poslušanih narodnozabavnih ansambljev. Po sedmih letih sodelovanja je beltinska Selanka MATEJA HORVAT namreč rekla: »Dovolj je glasbenega pohajkovanja po zahodni Evropi, odslej bom raje več časa s svojo družino!« Šest slovenskih muzikantov se je hočeš nočeš moralo strinjati, tako da je bilo njihovo igranje in petje v novoletnem Musikantenstadlu (najbolj gledana oddaja narodnozabavne glasbe na nemško govorečem območju) zadnje skupno. V spomin na skupne dni so se mišičnjaki fotografirali z Matejo (ali ona z njimi) – Pentute so izvrtale, da gre za posrečeno fotomontažo Šimonkovega mojstra Robija. V resnici so SLO-muzikantje sicer res močni, a celo tako zelo, da z vsakim novim letom vedno znova začnejo hujšati. Letos se jim bo ob hujšanju gotovo tudi kolcalo – in sicer po Mateji, ki bo kariero nadaljevala z vrsto koncertov v domačem SELU. Njen manager LK pravi, da bo začela pri hišnih številkah nad 90.

Politika, vino in – ženske!

»Žogobrc«

Ne samo, da ima v svojih GANČANIH uveljavljeno sodarstvo in jě eden liderjev SLS (ter državni svetnik), zdaj se je MARJAN MAUČEC odločil, da stopi tudi v svet žensk. In to ne kar tako, na splošno, pač pa bo vodil ženski nogomet v Pomurju. Ljubitelji ženskega brcanja si že manejo roke, saj je znano, da je bila tam, kjer je sejal MAKI, vedno dobra žetev! frbo

Moto sedme sile:

Pa boš tou
fse ládo?

Zbirajmo kile!

Zima ledena in dolge noči,
treba bo znova novih moči.

Minilo je hitro teh nekaj dni počitka,
ob Murinih stresih ne bo več užilka!

P. S.: Jedci (z leve); Tonček Gider, Niko Sošaric, Mirjana Ljuboje, Bojan Balažic. Foto: frbo

Carinika Viktorja nova služba

Ker bo kmalu EU in ker bodo kmalu na (nekaterih) mejah zgolj še policisti, si cariniki iščejo svoj prostor po soncem. Čeprav je sprva kazalo, da ga ne bo enostavno najti, pa se skoraj vsak znajde. Viktor Zamuda (Petanjci) se je na primer po posvetu z ožjimi družinskimi člani in Društvom prijateljev (reke) Mure odločil, da si bo poslej služil vsakdanji kruh z veslanjem po Muri. Z njim se lahko prevažate vsak delavnik od 9.00 do 14.00, poleti (oziroma od aprila do oktobra) pa tudi od 17.00 do 19.30. Veslalnina (samoprispevek za sešerenje v premikajočem se čolnu) še ni določena. ovša

Tudi Stipe pije Zlato radgonsko

Dejstvo, da sodi Zlata radgonska penina med najpomembnejše prehrabene produkte Slovenije, Pomurja in zlasti Gornje Radgone, se je gotovo potrdilo nešteto krat. Poleg vrhunske kvalitete pa zlata penina, ki jo po klasični francoski šampanjski metodi, v Gornji Radgoni pridelujejo že kar 151 let, je vsekakor enkratno poslovno darilo, ki je hkrati tudi promocija mesta, regije in države. In tega se zavedajo mnogi pomurski direktorji, ter seveda tudi najvišji slovenski politiki. Takšnega darila pa so veseli mnogi, katerim je namenjeno, kar je potrdil tudi hrvaški predsednik Stipe Mesić (desno), ko mu je komercialist Radgonskih goric d.d. za »jugo« trge Branko Križan (levo), na sejemski prireditvi v Splitu, izročil »nosilko« vrhunske Zlate radgonske penine.

Tekal

»Biciklini« Lahko bi peljal tudi njo

Štera de se pelala z menof?

Imeti malo starejši dvocikel na lastnonožni pogon je postala prava modna muha. Stanko Horvat (Brezovica), sicer kemik po poklicu, je prav tako med ljubitelji vožnje po naravi. Stanko nosi štiri križe, a je še vedno »ledik in fraj«, zato namigovalci namigujejo, da bi lahko namesto klasičnega prekmurskega cekarja s sabo vozil boljšo polovico. Pa ne na »kormanju«, pač pa zadaj na sedežu. jog

Zdravo življenje SLO-ministrov

Ka de pa Keber pravo?

Zdravstvena reforma ministra Kebra vključuje tudi osamozaveščanje. Predvsem »Murekom« namreč očita, da živimo nezdravo in se v tem smislu neprimerno prehranjujemo. Pa so Pentute izvrtale, da se omamni skušnjavi domače šunke ne morejo upreti niti vsi Kebrovi kolegi. To vsaj (kot vidite) velja za ministrskega šefa ROPA (v srajci) in (še) kmetijskega ministra BUTA (v srajci in suknjiču). Priči sta vinska kraljica in prvi mož Pomurskega sejma. zabar

Mega trgovci v Soboti tretjič (III.)

Zaprašeni pentutarski arhivi sicer pravijo, da soboška mestna oblast pred leti ni bila najbolj navdušena nad informacijo, da nameravajo po Mercatorju in BTC-ju zgraditi še tretji trgovski center (takrat so govorili o Černelavcih). S Tuševim nakupovalnim središčem ob Bakovski cesti pa se očitno strinjajo, saj je njegovo odprtje počastil tudi zupan ANTON SLAVIC. Na veselje prvega moža podjetja Engrotuš ALEKSANDRA SVETELŠKA (desno).

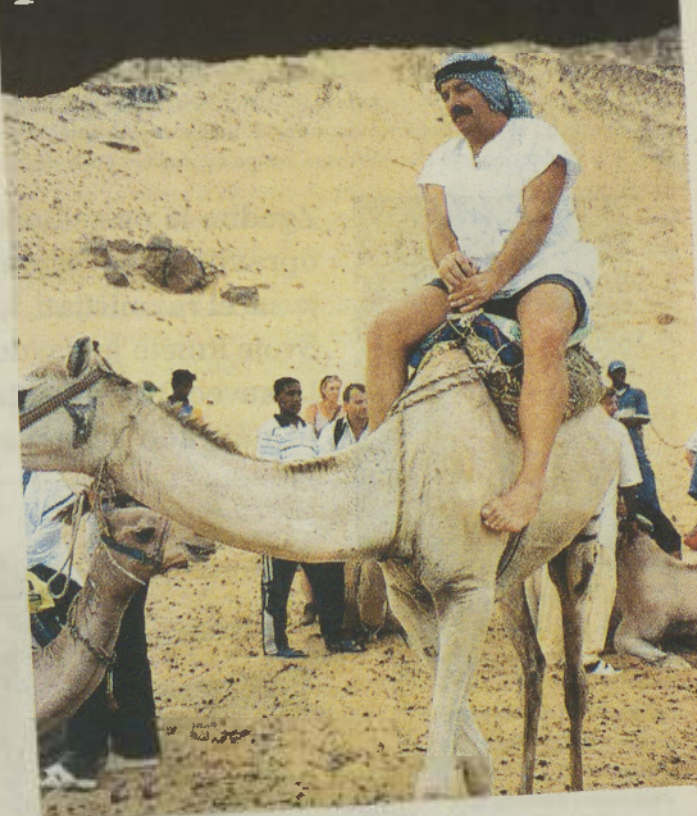

Kelko košajo tuši?

Trgovina

zabar

Slokan je prerasel policijsko motorizacijo

Dejstvo, da policisti niso vajeni samo peljati službena osebna vozila, motorje ali kolesa, ali pa jahati konje, kot to v zadnjem času počnejo, temveč so sposobni »zajahati« tudi kaj večjega, je v minulih dneh potrdil tudi eden izmed pomurskih policijskih šefov. Pred dnevi se je namreč z Abrahamom srečal višji policijski inšpektor Franc Slokan, načelnik OKC Policijske uprave Murska Sobota, in prijatelji so ga prijetno presenetili s posebnim darilom; Skupaj s soprogo Marijo so ga namreč poslali v nekoliko daljše počitnice v Egipt, kar je bila Francjeva dolgoletna želja. Bila sta v številnih egiptovskih mestih, med katerimi tudi v Kairu, Fargadu, Asuanu ipd. In poleg vseh možnih doživetij mu je še posebej v spominu ostalo jahanje prave kamele ob znamenitem Asuanskem jezeru, in to še v posebnih »sultanskih« oblačilih. Morebiti pa ga zaradi tega kamela ni brcnila, kajti če bi bil v svoji službeni uniformi mu tega nihče ne bi jamčil. Ob vrnitvi z nepozabnega potovanja, polnega nepozabnih doživetij, pa nam načelnik Slokan ni zaupal ali se tudi kamele odzivajo na 113 (ena ena tri).

Tekal

... in konj sem v Prlekiji član družine

Blagoslovitev konjev prvič tudi v Križevcih pri Ljutomeru, zibelki kasaškega športa

Po ustanovitvi svojega konjeniškega društva v občini Križevci pri Ljutomeru se je našla nekaj zanesenjakov z županom vred in pripravilo prvo blagoslovitev v občinskem središču. Odzvala se je večina povabljenih gospodarjev s svojimi ljubljenci, prišlo pa je tudi več kot 600 obiskovalcev. Milena Jureš in Jože Bohinec sta praznično očističen konjem pripela rožo in jim ponudila blagoslovljen kruh. Obred pa so si izmislili v kulturnem društvu, ki ga vodi Vera Slavič.

Končalo se je s prijetnim druženjem krajanov. Ker je bilo krepko pod ničlo, so za ogrevanje pripravili 3 pečene odojke in 200 litrov vina. Vse so tudi pospravili. In ta konec tedna bo že nova priložnost za druženje. V Banovcih bo tradicionalni konjski ples, ki je vedno obogaten s srečelovom in prva nagrada je po tradiciji živ konj.

Blagoslovitev je z veseljem opravil domači župnik Štefan Vinkovič. V svoji fari je spoznal, kako globoko so ljudje povezani s to živaljo. Konji povezujejo generacije, njihova prisotnost je v družinah tradicija in so ponos, s katerim se ljudje radi postavijo. Čeprav kasaštvo danes ni več donosen posel, kot je bil nekoč, so konji tu kot družinski člani. Blagoslovljeni kruh je bila simbolična zahvala človeka živali za njeno celoletno zvestobo, trud in uspehe.

Križevsko blagoslovitev konjev so popestrili s kulturnim programom. Za slovesno razpoloženje so poskrbeli godbeniki iz Ljutomeru in zapel je moški pevski zbor Kulturnega društva Križevci.

Do otrok ima konj posebno ljubeč odnos. O tem smo se lahko prepričali tudi na križevskem druženju. Čeprav je bil mrzel dan in se je konjem verjetno težilo po toplem hlevu ali hitrem teku, so se otroci mirno sprehajali med njimi. Danijel Heric iz Kokorič pa se kot izkušeni konjerejec itak ne boji, da bi se njegovemu vnuku na konjskem hrbtu lahko karkoli zgodilo. Enako prijazno je konj sprejel še enega majhnega jezdeca.

Zgodba iz preteklosti pravi, da so imeli prleški kmetje nekaj konjev za delo, vedno pa kakšnega tudi za praznja opravila, predvsem za nedeljsko vožnjo s kočijo k maši. Tamkajšnji grof se je s kmeti rad družil, in ker je bil podjeten, je začel razmišljati, kako bi te »nedeljske« konje bolje izkoristili. Ko je obiskal eno od dunajskih dirk, mu je »kliknilo«. Svoje kmete je navdušil za sodelovanje na konjskih dirkah. Prva dirka je bila leta 1874 na trasi od Ključarovec do Lukavec, Noršinec in do reke Ščavnice pri Ljutomeru v dolžini 3976 metrov. Dirkali so v dvovpregah s kočijami. In nagrado za najboljšega je priskrbel sam grof Adolf von Shenkel. Bila je odlična ideja in dobra naložba ...

Feliks Mavrič, župan občine Križevci pri Ljutomeru:

»Na našem območju sta konjereja in z njo kasaški šport tradicija. Po tem smo znani daleč naokoli. Ljudje bi nam upravičeno zamerili, če v našem grbu ne bi bilo tudi konja kasača,« pravi župan

in že snuje zamisli, kako bi kar najbolj odmevno praznili 130-letnico kasaškega športa v Prlekiji. Morda jim bo prav v jubilejnem letu uspelo urediti daljšo kasaško stezo za treninge kasačev, je optimističen.

Na domačiji pri Slavičevih v Grabah 1 so prvi začeli z vzrejo kasačev in s te domačije izhajajo tudi predniki najbolj znanih kasaških rejcev in tekmovalcev – generacije Markov Slavičev iz Ključarovec. V Grabah je začel Anton Slavič, nadaljeval Ludvik starejši, za njim Ludvik mlajši, zdaj ima vajeti v rokah gospodar Jožko, ki bo, kot kaže, imel naslednico.

Na stari fotografiji iz leta 1935 je Ludvik starejši, ki je s svojim kasačem v tistih časih dobro zaslužil. V letih 1935 in '36 so dobili za zmago na derbiju za nagrado toliko denarja, da bi lahko kupili 18 krav. Danes je zgodba drugačna, potoži gospodar Jožko. Sponzorji jim nagrad niso izplačali že za dve leti, čeprav gre samo za borih 100 tisočakov. Kljub temu z navdušenjem dela s svojimi kasači in se z veseljem spominja izjemnih uspehov svoje družine. S Finejšo, ki je bila nekoč najboljša kobila v Prlekiji, je njegov oče Ludvik leta 1953 na derbiju v Zagrebu zmagal s časom 1.23 (danes je rekord 1.14). V hiši imajo zmagovalne pokale s šestih derbijev.

Ko Slavičevi ob obilici dela najdejo čas, da posedijo, pogovor običajno nanese na konje. »To je del preteklosti naše družine in tudi moja, čeprav sem sem prišla kot snaha. Uspehi mojega pokojnega moža so bili tudi moji uspehi in to tradicijo moramo nadaljevati,« pravi mama Marija, mlada gospodinja Nada pa se prav tako veseli vsakega dokumenta o uspehih v preteklosti in vsakega novega dosežka njihovih kasačev. Glavne vajeti drži v rokah Jožko, ampak jih z veseljem prepušča tudi najmlajši hčerki Anici, ki naj bi bila po njegovem peti člen v verigi uspešnih kasačev s Slavičeve domačije v Grabah.

Na blagoslovitvi v Križevcih so Slavičeve zastopali kobila FORA, vajeti je imela v rokah hčerka Anica, ob ateh pa je ponosno stal oče Jožko. Pri hiši je sicer troje otrok, toda starejšo sestro in brata bolj zanimajo druge stvari.

Anici je kobila verjetno šla pri srcu tudi zato, ker 21. aprila skupaj praznujeta rojstni dan. In še zanimivo ime ima ta njena FORA, čeprav ne čisto po milih ljučju – začemico imena vedno določi materino ime. Tudi njena naslednica ali naslednik, men da ga čakajo, bo na F. Zda je FORA deležna posebne pozornosti, da se ne bi kaj zapletlo. Kobiliam, ki so veliko trenirale in dosegale vrhunske rezultate, se to rado zgodi. Za FORO bomo držali pesti!

Naš vsakdanji kruh

RAZMIŠLJANJE Slavko Švenda

Maskiranje je od pradavnine najstarejša umetnost, ki se ohranja kot obredni ples pri primitivnih plemenih. Pri nas je karneval mask pustni običaj v katerem se kaže človekova želja po biti nekaj drugega, kot si. Biti pomembnejši, biti močnejši, biti nekdo, ki ti je blizu, ali biti nekdo, ki ga sovražiš ... Kako si tega ne bi želeli, ko pa je vsakdan tako ubijalsko enoličen, prihodnjost pa tako negotova.

Kakor koli že, letos je pred nami demokratični cirkus v katerem bo na sporedu polno akrobacij. Cirkus, v katerem bo že itak breztežna človeška beseda sprevržena v laž, primitivizem ali psovko. Leto volitev. Slabo plačane gledališke igralce bodo zamenjali odlično plačani igralci politiki, ki nastopajo s škarjami in trobento na vsaki pasji procesiji neoziraje se na to, da nimajo posluha ne talenta ne znanja. Ta arhetip, ta trobentač z ogromnimi škarjami brezsrčno reže trak, igra pozira in se slika. Nikoli ne opazi groteskno odsliskavo svoje pojave in njej sorodnih »fac« v popolnoma gospodarsko in demografsko uničeni

Scanje v veter

pokrajini. Prilagodnostni amaterski igralec politik, leta in leta igra. Kritike itak ni. Publika je itak otopela in čedalje bolj prisiljena biti tiho ... Poslanci so veliki in nenadomestljivi. Primerni samo za veleposlaništva v Budimpešti ... Pa vendar to je običajno za norišnico, v kateri normalno srečujemo Napoleone, Einsteine in sem ter tja kakšnega Tita. To je normalno za naše politične stranke, ki jih predstavljajo naši vrli poslanci. Pod nazivom socialdemokracija ni duha o socializmu, pod nazivom ljudska stranka ni duha o ljudskosti, pod nazivom liberalni ni duha o liberalizmu ... In vendar imamo LDS, ZLSD, SDS, LS, neko LDS. Prispevek k prekmurski blaznici kjer smo vsi bolj ali manj klinično nori, saj to nikogar ne moti. In ples v maskah se lahko nadaljuje Pocukran z referendum - ta z glasom ljudstva potrjena politična nesramnost in norost. Tem krajem je pač blizje Mars kot demokracija.

Tako kot pust, tako imajo tudi volitve določen datum. Določen čas, v katerem se predvolilni karneval razigra in v katerem se stranke in kandidati predstavljajo volilcem. V nasprotju s pustnimi šemami politiki svojih nastopov ne jemljejo kot igro, ampak kot resno zadevo, ki je tako rekoč usodna za zgodovino in domovino. Prikazujejo se kot skrbniki socialno ogroženih, varuhi narave, tvorci pravne države, Prometeji napredka, pravičniki in kaj vem kot kaj vse še. Skratka, oni so vse, kar je lepega in pravičnega ... V resnici so rastrgane gate, ki pokajo po sivih in odkrivajo »nago rit« realnosti ... Tako je od začetka. Demosova politična gobezdala in stare politične barabe fascinarala državljane z odkritjem, kako so živeli v rdečem komunističnem peklu, zato da so jim lahko pred nosom pokradli samoupravljanje, tovarne in podjetja. Barabe so vse lepo zavile v sen o kapitalizmu, v katerem bomo vsi bogati in srečni ker jim bomo lahko sledili ... In glej ga vraga, iz sna smo se državljani zbudili oropani in ogoljufani, goli in bosi. Prek noči so obogateli samo pokvarjeni državotvorci, ki so se zlizali s sebi enakimi gospodarstveniki. Bogateli so na vse možne načine. Ni jim bilo tuje trgovanje z orožjem, še manj z delnicami ali privatizacijo podjetij. Nesramno, v stilu velikega Ostap Benderja. Svinjarija za svinjarijo prekrita bodisi z nužnostjo žrtve in ceno osamosvojitve, Ali z nužnostjo spremembe družbenega in političnega sistema. Tako rekoč kolateralne žrtve. Bombni napad ima samo eno napako. Žrtev je več kot 90, dobro preživeli pa samo 10 odstotkov. Ni kaj. Rezultat, vreden vržene atomske bombe.

Ali se bo na karnevalu pojavil don Kihot, ki bo jezdil nestransko Rocinanto, s ščitom, na katerem bo pisalo SMRT PARTITOKRACIJI? Hidalgo de la Mancha napada s kopjem mlino na veter! Naše stranke so namreč mlino na veter, ki meljejo prazno slamo in pleve, mlinarji pa bašejo v vreče pravi denar!

Volilci bi morali poiskati ta donkihotski zanos in na volitvah obračunati s tipi, ki so z vsemi orodji moči zaščiteni pred mediji, policijo in sodiščem. Vsak, ki ima vsaj malo zdrave pameti, mora videti, da so nas ti in taki politiki spremenili v neokolonojijo Slovenije, Slovenijo pa v neokolonojijo Evrope, ki samo polni itak prepolne banke in orožarno in veča razliko med bogatimi in revnimi. Strgati bo treba prisilni jopič norca, v katerega so nas spravili organizatorji te norišnice. Nekdo jih bo moral vprašati: od kod vam pravica, da nam in našim otrokom in njihovim otrokom jemljete prihodnost in DOMOVINO?

samo zaradi njegove požrešnosti. Vedno so bili ljudje, ki so uživali za obloženo mizo, pa tako ni nič čudnega, če je že grški filozof Sokrat ugotovil, da je mnogo več ljudi umrlo od žlice, vilice in noža kot od meča, loka in puške. Rimski cesar Aleksander Sever je vsak dan pojedel dva pečena divja zajca, medtem ko je cesar Klavdij Albinus nekega dne pospravil petsto fig, sto breskev, deset lubenic in petdeset ostrig! Cesar Elagabal ni hotel nikoli jesti sam. Bil je velik požeruh pa tudi čudak. Za svojo mizo je vedno povabil izbrano družbo, sestavljeno iz osmih grbavcev, osmih hromih, osmih zelo suhih in osmih zelo debelih ljudi. Trdil je, da ima v takšni družbi najboljši tek. Ko mu je bilo devetnajst let, so ga ubili! Karel Veliki, ki je bil prvi »oče Evrope«, je bil velik sovražnik alkohola (predpisal je ostre kazni za pijance!), a tudi velik požeruh. Prav tako kot tudi angleški kralj Henrik VIII. Na njegovih gostijah so bile izbrane pašete divjačine, golobje in fazanje pašete, torte so bile izdelane v obliki gradov z jarki, v katerih je »teklo« sladko vino.

Pruski kralj Friderik Prvi je bil tako požrešen, da je hrano dobesečno goltal, ne da bi jo prej prežvečil. Pri svojih štiridesetih letih je imel 125 kilogramov! Ko je nekoč obiskal svojega prijatelja v Dresdnu, so mu med plesom počile hlače. Morali so sneti okenske zaves, ga zaviti vanje in počakati, da so mu dvorjani prinesli rezervne hlače. Tudi umetniki so bili veliki požeruhi. J. W. Goethe je za zajtrk lahko pojedel neverjetno količino gosje pečenke, za kosilo pa si je privoščil do deset pečenih postrvi. Debeli Balzac je vedno trdil, da mnogo piše in da mora zato tudi mnogo jesti. Nekega dne je pospravil ducat kotletov, pečeno raco, dve jerebici in sto deset ostrig. Na koncu se je še posladkal z osmimi rezinami torte in dvanajstimi hruškami! Gustav Flaubert je rad jedel sam. Ko je prišel v kakšno gostilno, je zahteval posebno sobo, si odpel srajco, zavihal

Kdo ve, kako bi na vse te novotarije (začasne) reagirali nekdanji evropski vladarji. (Za Američane tako in tako vemo, da so tam trgovine odprte noč in dan, vse dneve v letu, kajti trgovina je posel, biznis, prihodek, kjer tudi številne cerkve primaknejo svoj piskrček, brez skrbi!)

Francoski kralj Ludvik XVI. je leta 1791 pred revolucijo pobegnil iz Pariza. Ko so njegove kočije prišle dovolj daleč in mu je zakrutilo v želodcu, kajti bil je čas kosila, je dal ustaviti konje, zlezal je iz kočije, ukazal prinesiti udoben stol in mizo na senčni travnik in zapovedal kosilo. Kuharji so zasukali rokave: na kraljevsko mizo je prišla kraljevska hrana. Kralj je pojedel dvajset kotletov ter jih zalil z dobrim burgundcem. Ko se je lotil sladkarij, mu je straža sporočila, da se približujejo preganjanci. Kralj se je naglo spravil v kočijo, pozabil si je celo sneti prticek izpod podbradka, vendar izgubljenega časa, porabljenega za kosilo, ni mogel več nadomestiti. Ujeli so ga, vrnili v Pariz in obglavili. Vse

rokave, si sezul čevlje in nato jedel počasi, po zalogajih. Njegovo kosilo je vedno trajalo uro in pol! Eden najbogatejših angleških grofov v devetnajstem stoletju, F. H. Egerton, je bil razočaran nad svojimi prijatelji in je odlejal jedel samo v družbi svojih dvanajstih psov. Vsak pes je imel svojega strežaja in grof je kmalu obubožal: poleg prijateljev so ga zapustili tudi psi. Danes so ljudje debeli zaradi slabe prehrane, saj najbolj redijo hamburgerji in praženi krompirčki, zaliti s pivom.

Nekoč smo na taborjenju Veselega vetra v Bohinju tekmovali, kdo bo pojedel več slivovih cmokov. Moja mama jih je delala vse dopoldne. Na koncu sva od »tekmovalcev« ostala samo Oto Norčič in jaz. On jih je pojedel 35, jaz pa 36. To sta bili tudi najini rojstni letnici. Milan Kučan, ki je bil že takrat majhen in pameten, se tekmovalja ni udeležil. Da bi potrdil svojo letnico rojstva, bi jih namreč moral pojesti 41! Pa dober tek!

Branko Šomen

Glasba. Okoli njega. V njem. Celo v njegovem govoru.

Zdenek Bily. Če ste ga kdaj slišali govoriti – kar pogosto počne, sploh, ko povezuje eno skladbo z drugo med koncertom svojega Zdenek Bily dixieland banda –, ste se gotovo vprašali, od kod glasba v njegovem govoru. In taka posebna, božajoča izgovorjava?

Iz Brna prek Crikvenice v Radence

Zdenek Bily je Radenčan, ki najraje posluša klasično glasbo, ko leži na soncu in na Petanjcih. Kjer je ženina domačija. Njegova pa je blizu Brna na Češkem.

Od koder je prišel – prek Crikvenice in s pomočjo Radenske. Vam ni prav nič jasno?

»Poleti 1968 sem bil z glasbeno skupino angažiran v Crikvenici, prav takrat, ko so ruske sile okupirale

Češko. Tam so bili tudi zastopniki Radenske, ki so iskali glasbenike za leto '69, ko naj bi se v Radencih ob navzočnosti Tita predajal namenu most čez Muro. Dva od fantov iz skupine sva ponudbo sprejela in jeseni že začela igrati v kavarni v Radencih.«

Z dobrim namenom, da bo v radenski kavarni zabaval goste le do prihodnjega leta in do otvoritve mostu, je ostal – do danes.

»Angažmaji so se podaljševali in podaljševali, našli smo si punce, se oženili – evo – in spustili korenine.«

Domotažje?

»Ah, saj to ni tako daleč! Štiri, pet ur vožnje; pa mladi smo bili in ni bilo treba toliko spati. Imel sem redne stike, najmanj enkrat mesečno sem skočil domov. Redno smo šli na češko pivo in nasledni dan nazaj.«

Vzrok obstanka?

Življenje tu je bilo takrat menda povsem drugačno kot na Češkem. Bolj odprto.

»Čeprav se zdaj govori, da je bila tudi tukaj socialistična diktatura, jaz osebno – ki sem doma doživel čisto drugačno politično diktaturo – moram povedati, da se je tu živelo stokrat boljše. Klima, počutje, odnosi med ljudmi – vse je bilo preprosto, naravno, človeško.«

To je bil po njegovih besedah glavni razlog, da je ostal.

»Drugi vzrok pa – lepa pokrajina,« pravi Zdenek. In končno prizna: »Lepe 'dekline'. Ko se v eno zagledaš, te ne zanima, od kod je. Mora biti tvoja in konec.«

Prva je trobenta. Pa ni bila vedno.

Že v gimnaziji so – da bi igrali na maturantskem plesu – sestavili band. Čeprav Zdenek ni bil glasbenik, so drugi kmalu ugotovili, da ima odličen posluh, glasbo pa tako rekoč v sebi.

»Dečki so mi rekli – ti boš igral bobne, nimamo bobnarja. Pa sem pač igral. Odigrali smo maturantski ples in trobentači so pri meni pustili trobente. Kak mesec in pol so ležale doma, jaz pa sem jih potem malo prijel pa tralala – poskusil malo levo, desno – in se naučil igrati čisto sam.«

Na fakulteti – Zdenek je diplomirani inženir agronomije – pa je imel, pravi, srečo, da je prišel med dobre glasbenike. In se srečal z dixie in jazz glasbo.

»Veliko mojih glasbenih kolegov je postalo profesionalcev, ki še danes nastopajo ali so profesorji. Jaz to raje delam ljubiteljsko. Ker ko nekaj počneš ljubiteljsko, delaš to s srcem.«

V srcu in genih

Pravi, da je glasbo očitno dobil z nekimi daljnimi geni. Ki pa so, se pošali, pri njegovih dveh hčerkah – zaspali.

»Nobena se ne ukvarja z glasbo. Edino starejša hči, ki še živi doma, včasih – ko jaz vadim trobento – pove. Zelo na glas da radio. In pevki pomaga tudi sama.«

Tudi Zdenekovi glasbeni geni so vmes med radensko kavarno in današnjimi Lovskimi rogisti ter Zdenek Bily dixieland bandom – kjer spet močno migajo – počivali. Kakih 15 let.

»Ne vem točno, zakaj, ampak muziko sem obesil na klin. Prodal instrumente – pustil sem si samo eno staro trobento – in samo tu in tam igral s soboskim Big bandom. Dokler niso k meni prišli lovski rogisti.«

Pravi, da so ga zopet ujeli v glasbene mreže in je z njimi igral, zdaj pa je umetniški vodja.

»Na lovskem rogu se ne dajo zaigrati vsi toni, cela skala, ampak samo »alipotni« toni. In samo iz tega moraš ustvariti melodijo, kar je poseben izziv. Za rogo pa sem začel tudi komponirati.«

Dolgčas? Ne bo časa za dolgčas

Aprila odhaja v pokoj. »Človek ne more delati večno in jaz bi rad še nekaj naredil na glasbenem področju. Še nekaj let nastopal z rogisti in z dečki igral dixie. Pa rad bi se posvetil naravi, sprehodom, ribolovu in nabiranju gob, mačkam pa Rolfiju ...«

Jurčki so zanj klasika. Kot stari klasiki, ki jih obožuje – njegov rojak Smetana, pa Mozart, Beethoven, Hayden. Na Petanjcih sede na sonce, jih posluša in uživa. Tam ima tudi celo farmo mačk, lepa glasba je namreč zanj povezana z lepo naravo in živalmi. In – s prijatelji.

»Pes je pravi prijatelj. Vse mu lahko poveš, z vsem se strinja, nobenemu nič ne izda.« Vsaj tak je njegov Rolfi, kuža pasme čao-čao. In tukaj se Zdenek vidi: »Lepa pokrajina, mirni hribčki, grički, dober vinček ...« Samo da sta – skupaj z glasbo.

Velika TRIPENKETA

Šest Pomurk in Pomurcev smo tokrat mučili z naslednjimi vprašanji:

1. Letos bodo vsi prazniki ob koncih tedna. Vas to jezi ali veseli?
2. Bi si upali odpreti še en trgovski center v Pomurju. Kje?
3. Svoja telesa smo v decembru dodobra izčrpali. Si boste zdaj privoščili kakšno masažo?

Mirko Rajnar

akad. slikar, Murska Sobota

1. Prazniki me vedno in samo veselijo. Seveda predvsem tisti, ki jih za praznike izberem kar sam. Ponavadi je to ob koncu tedna, včasih pa tudi ne. Sicer pa o praznikih, tistih koledarskih, kaj dosti ne razmišljam.

2. Na trgovino se ne spoznam, vendar glede na gnečo pred nakupovalnimi centri in v njih bi bil verjetno potreben vsaj še eden. Predlagal bi takšnega, ki bi bil odprt vso noč. Namenjen bi bil tistim, ki iz različnih razlogov ne morejo spati in bi praznino noči zapolnili z nakupi.

3. Trenutno obiskujem masažo - terapijo, ki jo »časti« zdravstveno zavarovanje in ni posledica decembrskih izčrpanj, ampak obrabe materiala. Sem v »varnih« rokah in mi gre na bolje. Doma ni nihče ljubosumen.

Suzana Szabo Pahič

direktorica Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti

1. Vesela sem, da so letos prazniki ob koncu tedna. Zdaj bo odpadel vsaj en razlog, da knjižnica slučajno ne bo zaprta.

2. Zakaj pa ne. Kje - v Murski Soboti! Zakaj? Široka ponudba novega ni nikoli odveč.

3. Moje telo se ni izčrpalo samo decembra. Nežne in manj nežne masaže sem bila deležna vse leto. Spoobuja me misel, da knjiga krepi zdravje. Knjige in zdravja bo tudi letos pa tudi masaže.

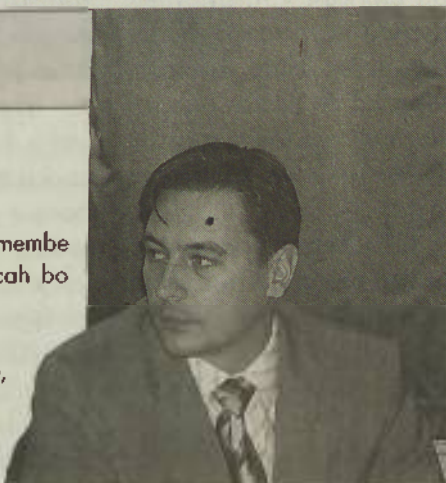
Slavko Pivar

direktor EKO Nafte, Lendava

1. Pri nas so prazniki večinoma delovni, tako da velike spremembe v delovnem ritmu ne bo, le v individualnih denarnicah bo nekoliko manjši finančni učinek.

2. Vsekakor. Lociran bi bil na koncu lendavske obvoznice, tipa »ponte rosso«, z dodatno ponudbo kmetijskih presežkov v obliki bograča, balkanskih specialitet in dobrega »spricerja«. Trgovski center bi imel več pozitivnih učinkov: del likvidnih finančnih sredstev ne bi ramal na Madžarsko, z odprtjem novih delovnih mest bi se znižala stopnja brezposelnosti, kmetijskemu sektorju bi bilo omogočeno plasiranje proizvodov na domači trg in še »tranzitni« Slovenci bi spoznali ta del domovine.

3. Masaža bi bila v tem hladnem času res blagodejna, vendar še vedno iščem ustrezno ponudbo med obsegom storitve in ceno.

Elizabeta Markovič Toplak

novinarka RTV Slovenija, ur. madžarskih programov, TV-studio Lendava

1. Vsekakor me jezi. Konci tedna so namreč tisti dnevi, ko utegnem srečati samo sebe - mislim, da nisem edina -, pa še to ne vsak teden. Nimam nič proti dela prostim dnevom, vendar ko prazniki sovpadajo s soboto in nedeljo, je to nedvomno hudo. Vsaj zame. Vem pa, da za dežjem vedno pride sonce, zato bomo čez nekaj let tudi ljubitelji praznikov prišli na svoj račun.

2. Bi, in sicer v Lendavi, na nadhodu med supermarketom Spar in prihodnjim Mercatorjevim centrom. Prodajala bi samo posebne in veličastne artikle. Zaposlenih bi imela na pretek, saj bi mi to 19-odstotna nezaposlenost na območju Upravne enote Lendava zlahka omogočila. Če si vse obstoječe trgovine obetajo velik zaslužek, bi tudi mi zagotovo kaj zaslužili.

3. Da bi jaz masirala druge? Vsake toliko časa to počnem, seveda nehote. Šalo na stran, za svojo masažo že poskrbim. Zanima pa me, kakšna bo ponudba v novem hotelu s petimi zvezdicami v Moravskih Toplicah. Slišala sem, da je bila do nedavnega »pestra«!

Bojan Rožman

lastnik in direktor podjetja ININ

1. Praznik? Kaj je sploh to ... hmmm ... mislim, da sem enkrat pred mnogimi leti slišal za to besedo ...

2. Seveda, najmanj enega v vsaki občini ... koliko je to?

3. Ne, ne, jaz hočem samo mir v kaki gorički »oštariji« ... masiranja mi je že zdaj preveč!

Karmen Babič

mlinarica, Veržej

1. Meni je vseeno, saj mora mlin tako ali tako ves čas obratovati. Delamo namreč tudi ob praznikih, razen ob najpomembnejših, saj je takrat največ ljudi, ki si pridejo mlin ogledat.

2. Mislim, da jih je zadosti, ker je kupna moč v Pomurju vse manjša. To je opazno tudi pri nas, saj če ne bi bilo turistov, tudi Babičevega mlina ne bi bilo več.

3. Privoščila bi si kopanje v Banovcih ali Radencih. Upam, da bi se tam našel kakšen »fajn« maser, ki bi me pošteno zmasiral.

V družinskih albumih so obledele poročne fotografije naših babic in dedkov odsev skrivnih zgodb iz drugega, nam čudnega sveta, kjer so vladale druge vrednote

Obledele poročne fotografije

»Preklela sam tisto minuto, gda san pred oltaron izrekla mu večno zvestobo, ker sem kmalu spoznala, da je veliko čednih moškov na svetu, ki niso kak peteou, ka skoči na tebe in ti takoj napravi deco. Večno sem imela od spredi kračečo kiklo, mlajšov pa kak prosa.« je dejala teta Bara, ko nas je, dekleta iz svojega roda, uvajala v skrivnosti zakonskega stanu. Njej bi kazalo verjeti, saj se je poročila s sedemnajstim letom, rodila dvanajest otrok in svojega prihodnjega moža prvič videla šele, ko je s svojimi prišel v ogledi.

Svak Matjaž je imel o tem sicer svojo verzijo in trdil, da mu ona ni dala miru ne v postelji ne na seniku pa tudi, ko sta se lahko skrila v koruzi, je bilo bolj veselo.

»No ja, ka ščemo, če že ovak nej bilo dosti veselja, človek je nej iz lesa. Pa tudi na gostúvanji so mi dečki v nákloni zaujkali, ka mladoženec si je našeu sani, ka de se do svoje smrti vozo na njil.« Svak se je muzal in pri tem šegavo pogledal svojo Baro. Ona pa je bolj mehko zamrmrala: »Ej, ti stari nemak, nigdar noš k pameti prišou.«

»Sneja naj bou sigdar naprežena, ka nede na druge moške mislila pa

prek štrang noge devala. Naša sneja naj si zeme v roko srp, ka nede mejla na druge moške skrb.« je hotel izkoristiti njeno popustljivost, toda ona je le zamahnila z roko, odšla v prednjo sobo in prinesla v svilnati paper zavito poročno sliko. S kazalcem je pobožala svojo podobo in zaslanjano dejala: »Lejpa, res lejpa nevesta sem bila, si so me zivali. Gvant smo si posoudili od Amerikanke. Ona ga nikdar nej mela oblečenega, njen pisar je pred poroko vujšo z židovov služčekov deklov, pa je tui njo ta njau z dvoje dece. Zato se pazite, s kom te se vkúp dejvali: bole je gosposki, vekši gavnar jeste.«

Potem je sledila dolga zgodba o bogati dedinji, ki je po očetu nasledila veliko dohtarjev, saj je dvajset let delal New Brunswiku, in ko je poslal domov poročno fotografijo hčerke nekega Goričanca, si je njegova Anuška rekla, da tudi ona hoče prav takšno obleko. Zašili so ji jo v Dolnji Lendavi. Čeprav je imela še veliko snubcev, nikoli ni šla pred oltar, in ko je že imela krepko čez trideset, jo je posojala vaškim dekletom, njo so pa za plačilo vabili na gostúvanja, kjer si jemala moške za eno noč ...

»Teta Bara, pravite, da

ste prekleli tisto uro, ko ste se poročili, pa zakaj se niste ločili?« je na naše nagovarjanje vprašala Albina, najbolj mila in naivna od vseh nas.

»Lubi Jezuš, ti si šče bole noura kak tista služčka dekla, ka je vujšla z Anuškinim pisarom. Poštena žena ostane pri mouži, nej pa kak Veronika, ki je sakši teden zela svojo culo pa ajd domou. Lubi Boug, ka san se pretrpela! Mati so mi djali, ka sneja naj bo v kouti, ka nede nikomi na pouti. Ja san se toga držala, ešče gospon župnik so mi ednok pravili, ka, Bara, ti samo boj ponižna ... Ja, oni so lejko gučali, nigdar nej so meli tašče ...«

»Pa bi stopila na prag, ko si po poroki prišla k nan za snejo,« pravi Matjaž.

»Ti nemak, nej si čuo, kak je tvoja mati pravila: Sneja moja, visko zdigni nogo, ne breni v prag, ka ešče jaz ne bi rada mrla,« mu je odvrnila in tako sta se prerekala v nedogled, me pa smo se hihitali ob peči in sanjale o princu na belem konju, no ja, če tega ne bo, pa o tistem, ki se bo pripeljal na mopedu ...

Tete Bare ni več, svaka Matjaža smo tudi že pred leti pokopali. Svojo ženo je preživel za celo desetletje. Tri leta pred smrtjo si je dal povečati njuno poročno fotografijo ter jo

obesiti nad svojo posteljo. Ob zadnjem obisku mi je dejal, da Bara ponoči prihaja domov:

»Doj stopi s kejpa, se sede na postelo pa mi sefele guči, kak je tan gor. Ona je angeo, ma isti beli gvant, kak gda sva se ženila. Tebi lejko poven, samo ne pravi našin, mislili bi, ka san nouri.«

»Svak, pa je res, da sta se prvič videla, ko ste prišli v ogleda?«

»Ja san si jo nagledno že prle pri cerkvi. Bio san z druge fare, sen san prišo delat na gater. Pravim mojemu pajdaši z dela, ka san vido edno jakšo i povem, kakšo, pa pravi, ka to je moja sestrana, je delavna, ranč za tebe, pa še sobo lejko dobite, ker starejši brat z ženov odišao v Francijo. Jožek je pravo, ka de se zgučauo z njenim očom. Čez par dni mi pravi, Matjaž, hodi v ogleda. Prosiou san gazdo, ki mi je bio krstna kuma, pa smo šli. Na grunti i štali je nej bilo ka dosti videti, jes san pa tudi meo oči samo za njou. Oprvin je tak bilo, ka va pr njima, pa je mrl moj brat, mati so vse oddali in prišli za menov, kúpili kajžo in Bara je postala sneja. Moja mati so bili žmetna ženska, Bara je nej trpela. Jes sem pa bio kak v mlini, med dvema kamnoma. Ve pa gda večer pride, njoj pravim, ka če bi tui bila, bi se mati nej telko svadili. Te se pa ona na mene svadi ...«

Teta Bara in svak Matjaž se nekje na nebeških poljanah sprehajata in Bara ga močno drži za roko, pa ne zavoljo prevelike ljubezni, ampak da bi se na daleč ognila tašči, ki ji je zelo pozno predala kuhalnico. Teta ji ne more oprostiti tega, da jo je stara Horvatovica pogledala skozi sito, ko so prišli od zdavanja, da snaha ne bi zavladata v hiši ...

Ko gre svet okrog mene narazen, ko ne moremo potrpeti drug ob drugem, ko majhné stvari napihujemo in drug drugega mučimo, poročne slike trgamo na dvoje,

Gorička nevesta iz New Brunswika z razkošno obleko, po kateri je Anuška B. dala narediti enako, a v njej nikoli ni šla pred oltar.

velikokrat pomislim na Baro, ki si je znala ohraniti svoj svet, ki se je za njo začel s poroko. Ob fašaneu, ko so veseli prekmurski pozvačini piskali in ružili po vasi, vabili na svatbo, so se v njej prebudili spomini. Mnogokrat je pripovedovala, da so od pravega gostúvanja ostali le še zvači, s kitami okrašeni pozvačini.

»Na mojem gostúvanji nej bilo trideset fele peciva, le kumica je prinesla adno torto. Oča so dali zaklati debelo svinjo, glavna sakačica je vse napravila tako, ka so ešče en mesec gučali o ton, kakšo gostúvanje so meli pr Breglecovih. Zaj je lejko kuhati, da je sega zadosta, inda bi to probali...« se je hvalila pred vnuki. Oči so se ji orosile, ko je pripovedovala, kako lepo je kuma, ki je bil za starešino, povedal svojo zdravico že pred odhodom v cerkev, pa pozneje, ko so pred polnočjo gostúvance postregli z zeljem in pečenko. Nakloni so bili v prvi vrsti namenjeni mlado-poročencema, njihovim staršem, kuharicam, muzikantom in vsem tistim, ki so pomagali pri svatbi.

»O, Baže dragi, kak so gančka kuma lejpo povedali, si so tui gratalii, on pa je glasno začno: Za dragoga Jezuša ime, brezi šteroga nemremu lečti niti stanuti, bojdj nam pomučnik in zagovornik v noči i vidnje. V našoi poslednjoj vóri, da de naša duša od tela loučila pa najbolje. Da bi nam moglo biti najžmeče, da nam, dragi Jezuš, najlepše. Za našiva mladoženca, šteriva sta danes nje den v izni zakon stou pila, daj jima bog zdravje, zemle i pridelek. Našemi hišnemi gospodari roudi Boug poule z žitom, gorice z vincon, lese s sirun, loug s žiron. Z dragimi kinč, mladimi dečki, šterin nej smili zdigniti puškico za volo vore krščanske ali domovine. Hvaljen bojdj Jezuš Kristuš!« Teta mi neštetokrat povedala to zdravico, saj se je preprostemu kmečkemu dekletu prvič zgodilo, da so ji nazdravili kot kakšni kraljici, in potem so jo še prvič fotografirali v prelestni beli obleki.

Tistega dneva 1938. leta je bilo vse kot v sanjah. V kruti resničnosti so ostale le poročne fotografije in blede spomini. Mlada ali manj mlada dekleta v beli obleki, simboličnim belim krancljem v laseh, resni mladenci, manj mladi moški v črnem ... To so poročne fotografije, nastale pred petdesetimi, sedemdesetimi in morda še več leti. Vsaka je začeta neke vesele ali žalostne zgodbe. Tudi vaše, draga bračka, dragi bralec.

Ella Pivar

Zgodba k fotografiji: Starejši fant se je dogovoril s kmetom, da mu da svojo hčer Micko za ženo. Zmenila sta se, da jo v četrtek proti večeru odpelje na farovž zaradi zapisovanja. Mihál z vozom pripelje do konca vasi, dekle se usede k njemu in nekaj časa se peljeta, ko jo fant pogleda in vpraša: »Jula, to si ti? Kje pa je Micka?« Dekle odvrne: »Oče so rekli, da sem jaz starejša in se moram prva poročiti!« Mihál ošvrkne konje in veli: »Pa naj bo, zaradi tega pa res ne bomo voza obračali ...«. Nadaljevanje zgodbe si lahko ogledate na fotografiji.

Bobi je soprogo »osvojil« z namiznim tenisom, s taščo pa rad kuha

Penova
nadaljevanje

Tašče o zetih & Zeti o taščah

Magda Sekereš iz Dobrovnika je bila rojena leta 1937. Nekoč je z možem in otrokoma živela tudi na Hotizi in v Turnišču. Mož Dezider je bil trgovec, ona pa je kot šivilja delala pri svoji mami, ki je imela obrtno delavnico. Magdi in Deziderju sta se v zakonu narodila sin Robert, ki je zdravnik in živi z družino v Novem mestu, in hčerka Gabika, ki je domov pripeljala zeta Francija Bobovca in je nekako neposredno »kriva« za nastanek tega prispevka. Gabika s svojo družino je ostala doma v Dobrovniku 204, v ločenem gospodinjstvu, a na enem dvorišču, kar pomeni, da so vsi zelo povezani. Pogosto skupaj tudi kuhajo, nikoli pa se ne prepirajo.

»Bilo je poleti leta 1980, ko je Gabika Bobija prvič pripeljala domov. Kaj sem mogla drugega, kot da se strinjam, kajti če je bilo njej prav, sem se pač lahko samo strinjala. Sploh pa sem že na prvi pogled začutila, da bo zveza trajna in uspešna. Že naslednje leto je prišlo v bližnji gostilni tudi do uradne poroke. Moram priznati, da sem dobila dobrega zeta, v posebno veselje pa sta nama z možem tudi vnuk Robi in vnukinja Petra. Tudi danes pogosto skupaj kuhamo in sploh se odlično razumemo in si vedno pomagamo,« nam je pripovedovala čila in še vedno pridna ter delavna tašča Magda. Ima tudi veliko hobijev, pravzaprav poleg vsakodnevnih gospodinjskih opravil nenehno kaj počne. Veliko se namreč ukvarja z ročnimi deli ter izdeluje različna darila in podobne reči.

Franc Bobovec - Bobi je bil rojen leta 1951 v Lendavi. Po gimnaziji se je zaposlil v kadrovske službi lendavske enote mariborskega Primata, a je gospodarska recesija naredila svoje, tako da je Bobi pred dobrim desetletjem ostal brez službe. Nato je skoraj profesionalno posvetil svoji »stari ljubezni« - sportnemu novinarstvu. »To me je vedno zanimalo in zato ni bilo nobenih težav. Gabiko sem spoznal že kot otroka, ko je igrala namizni tenis. Tudi sam sem se nenehno vrtel okrog športa, a ljub vsemu je nekega dne prišlo do ljubezni na prvi pogled. Kot sekretar OK ZSMS Lendava sem ob neki priložnosti pripeljal nekaj afriških študentov v Dobrovnik, kjer smo imeli športna

nrečanja, kar naju je še bolj zblížalo. Gabika pa je nastopala tudi v neki dramski skupini, tako da sva se veliko srečevala tudi tam. Zadeva pa je postala resna, ko sva se nekega dne dogovorila za partijo namiznega tenisa. Pa še oba sva bila zelo trmasta in vztrajna, tako da se nisva srečevala ne v Lendavi in ne v Dobrovniku, temveč v Genterovcih. S kolesom sva se peljala vsak pol poti in tam igrala namizni tenis. V zakonu z Gabiko je dobil naš sogovornik dva pridna otroka. Petra študira angleščino in nemščino v Budimpešti, Robi pa živilsko tehnologijo v Mariboru. Gabika je zaposlena v razvojnem laboratoriju pri Nafu Lencava, Bobi pa je doma, kjer poleg pisanja za časopise varuje hišo, ureja svoj muzej, ki pa je poglavje zase, obiskuje bližnji Lenti ipd. »Moram priznati, da ima vsaka stvar dobro in slabo plat, kajti ko sem ostal brez redne zaposlitve, sem se lahko veliko bolj posvetil otrokoma. In to je nekaj, česar se nikoli ne more nadomestiti,« pravi Bobi, ki dodaja, da je po naravi sicer nekoliko ostrejši in glasnejši, prav s taščo pa se nikoli ni sporekel.

Bobijeva največja ljubezen v življenju je ljubiteljsko zbiranje različnih suvenirjev in sedaj ima doma že pravi muzej z več tisoč različnimi enkratnimi eksponati, ki so bogastvo neprecenljive vrednosti, še zlasti za ljubiteljske zbiralce. O Bobiju in njegovem konjičku bi lahko še veliko pisali, a to bomo morali storiti kdaj drugič. Ob vsem vidnem v Dobrovniku 204 pa lahko samo pritrdimo, da gre za muzej, kakršnega nima najbrž nihče drug daleč naokrog. In vse to se spleča videti in tudi doživeti.

Oste B.

Rozalija Bogdan iz Dobrovnika druga najstarejša Pomurka

Rozalija Bogdan, po domače Rozika, se je rodila daljnega leta 1902, sredi zime - bilo je 17. januarja na Kobilju. Iz vasi, kjer so govorili samo prekmursko, jo je ljubezen zvabila v sosednji madžarski Dobrovnik, vendar z jezikom ni bilo problema. V novem okolju se ga je hitro naučila in vsa leta brez problemov govorila v obeh jezikih - kot je nanese ali kot je kazala potreba. S Štefanom sta se dobro ujela, žal pa je že več kot 50 let vdova. Tudi bratov nima več, čeprav jih je bilo šest in čeprav je bila ona najstarejša. Ostali so samo spomini, ki jih pri svoji častiljivi starosti takole obuja:

»Stanovali smo blizu potoka. Ponekod je bila voda globoka in za otroke nevarna. Enkrat sem jih bolj slabo nadzorovala, izrabili so to in se veselo kopali. Jaz pa sem bila pošteno »bita« ...

Ko je še živel mož Štefan, sta rada hodila v Turnišče na prošenje ... Spomini jo vodijo tudi v Francijo, kjer je delala dve leti in si prislužila denar za hišico. »Na 'brigi' sem imela prašičke in kravice,« brska po spominih še vedno vitalna Rozika.

Z nasmehom v 103. leto ...

Zelo ponosna je na svojo družino. Čeprav navajena na skromnost, se ne brani razkošja slovesnih trenutkov. Enega takih so ji najbližji pripravili tudi ob njenem visokem jubileju.

Rozika pravi, da nekoliko slabše vidi in sliši, noge pa jo še kar ubogajo, tako da si drva sama prinese v hišo. Radio ima zmeraj prižgan pa tudi v časopis rada pregleda. Veliko moli in obljubila je, da bo molila tudi za vse, ki ne vedo zdravo živeti. In kje je njena skrivnost za dolgo življenje? »V zdravem načinu življenja, prehrani in gibanju. Rada imam žgance in dobrovniško kapljico - domačo šmarnico in ne tiste fine sorte.«

Živi s hčerko Mariško, ki ji je vse na svetu. Živita složno, kot prijateljici, ki se znata tudi skregati, ker sta obe trmasti. Še posebej Rozika, ki je v svojih pogledih nepopustljiva. Mariška pa nam je zaupala, da mamo najbolj jezi, ker vsega, kar je počela, ne zmore več. Vse življenje je delala in garala, zato je daljše počivanje zanjo kazen ...

Med prvimi je jublantki čestital dobrovniški župan Marjan Kardinar. Razveselila se je toplih odej, še bolj pa njegovega obiska, saj ni samo župan, ampak je tudi njen prijatelj. »Rada sem, ko kdo pride, in tudi med ljudi še rada grem. Zdravje mi, hvala Bogu, kar služi, čeprav se tu in tam tudi kakšnemu prehladu ne morem izogniti.«

**Živi nam še, naša
draga Rozika!**

Rozika še vedno rada zapoje, po kobiljansko ali po dobrovniško, kot na fotografiji skupaj z dobrovniškimi muzikanti. Dobra volja jo gor drži, pravi in dodaja, da je povsod lepo, doma pa najlepše.

Ves čas našega obiska, v družbi župana, predsednice krajevne skupnosti in predsednice kuda Sandorja Petofija, ji nasmeh ni zapustil obraza. In pojasnila jim je tudi, od kod »okrasek« na desni ličnici: »Tudi muca mi je čestitala za 102. rojstni dan!«

Franc Bobovec

T. K.
FOTO J. Z.

Steyr je odpuhal

Kartanje
za
traktor

v Satahovce

Igre, pri katerih določi zmagovalca naključje, so stare toliko kot človeška civilizacija. Vendar je vprašanje, ali lahko kvartopirstvo štejemo v to kategorijo, saj o zmagi pogosto ne odloča naključje, ampak sposobnost, izkušnje in logično razmišljanje (včasih pa tudi hitri prsti) kvartopirca. Kvartopirstvo je iz arabskega sveta v Evropo prvič prodrlo v srednjem veku, najprej se je pojavilo v Italiji, nato pa se razširilo še v druge dežele.

Zanimivo, da se je kvartopirstvo skozi zgodovino vedno šlo za nekaj negativnega. Istrska obalna mesta so imela v mestnih statutih prepoved kvartanja, podobno pa je bilo tudi v Nemčiji in Avstro-Ogrski, čeprav je tam cvetela praksa izdelovanja igralnih kart, kar je državi prinašalo denar od davka. Tudi slovenski svetnik Anton Martin Slomšek je za časa svojega službovanja v Vuzenici med ljudstvom odpravil kvartanje za večje vsote, ker je po njegovem mnenju med nekatere vnašalo revščino, med vse pa sovraštvo. Pri slovenskih kmečkih povestih je kvartanje spadalo v enako folklorno motiviko kot alkoholizem, praznoverje, vraževernost, berači in cigani.

Prijava - prvi z leve: organizator Drago Grah

G. Zorko & co.

Kartaš zato, da lahko kadiš, ali kadiš zato, da lahko kartaš?

Zmagovalca prejmeta nagradi: Ciril Martinec (zadnji na desni) traktor Steyr 15 in Jože Žekš (drugi z leve) žrebico.

V nekdanji Jugoslaviji je kvartanje doseglo največjo priljubljenost v sedemdesetih in osemdesetih letih dvajsetega stoletja, v devetdesetih pa je s pojavom sodobnih elektronskih iger začelo pojenjati. Ves ta čas je bila v Pomurju glavna kvartopirska igra »šnops«. Sedaj se redko ali pa skoraj nikoli ne zgodi, da bi videli koga kartati v kakem gostinskem lokalu, npr. v Murski Soboti. Tradicija se je najbolj ohranila v posameznih goričkih vaseh, kjer se kvartopirci še dobivajo v večjih družbah v gostilni.

Eno takih tradicij je minulo soboto že drugič poskušala obuditi izletniška kmetija Grah, ki je v gasilskem domu v Vidoncih pripravila kartanje v »šnopsu« za super nagrade: traktor Steyr 18, žrebico, svinjo, koze in še kaj. Čeprav so pričakovali več kot sto udeležencev, se jih je prijavilo še vedno zavidljivo število okrog šestdeset tekmovalcev, od katerih jih je kar precej prišlo iz Murske Sobote, nekateri pa tudi z desnega brega Mure. Vsi pa so morali položiti kavčijo v viši-

Pri kartanju se ne pije malinovec.

ni 4500 tolarjev. In res tako tekmovanje ni za tiste z bolj plahim srcem. Takoj ko si odprl vrata gasilskega doma, je vate puhal oblak dima, znotraj pa je bila tako gosta cigaretna megla, da bi jo lahko z nožem rezal. Za lesenimi mizami so sedeli v glavnem sami okoreli možje, mnogi med njimi s cigareto v ustih, na mizah pa pijača, predvsem pivo ali »špricer«. Skratka, razpoloženje je bilo natanko takšno, kot si ga človek predstavlja na kvartopirskem tekmovanju. Cenik s ponudbo pijače je imel na seznamu samo eno krepčilno jed: klobaso s hrenom. Tudi čas je tekel bolj po kvartopirsko: kljub napovedanemu začetku ob 18. uri se je stvar resno začela komaj ob pol devetih zvečer, kdaj se je končala, pa raje ne vprašajte.

Zmagovalac in imetnik traktorja je postal Ciril Martinec iz Satahovca. Ker je avtoprevoznik, ima na mejah med čakanjem dovolj časa za kvartopirske vaje. Žrebica je pripadla upokojencu Jožetu Žekšu iz Prosečke vasi, več kot stokilogramska svinja pa - zanimivo! - še enemu avto-

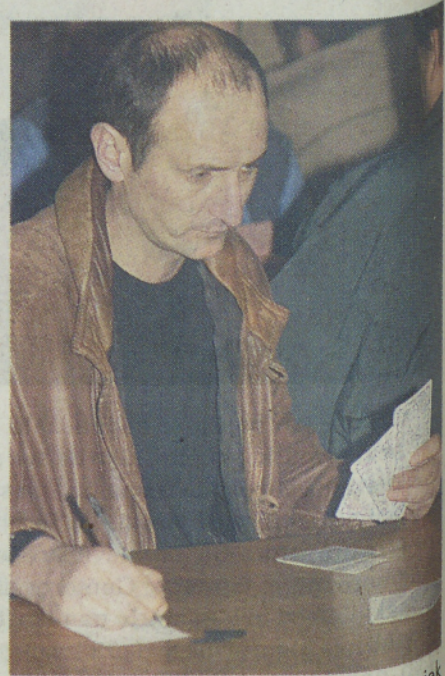
»Hmm, kaj naj storim?«

Tudi ženske so lahko mojstrice »šnopsa«

»Give me five!«

G. Tranjek

Zanimanje oskrbovalne službe prevozniku, Zvonku Jerebicu iz Melinca, nagradne »ljubim ke« pa ni več med živimi, saj jo je menda še isti dan po podelitvi doma čakal mesar.

Čeprav je zid, ki je ločeval nemško prestolnico na vzhodni in zahodni del, že zdavnaj padel, pravijo, da je Berlin še vedno mesto, ki živi z dvema srcema. Središče enega dela mesta je Alexanderplatz, drugi center je Kurfürstendamm. Čeprav je minilo že več kot dobro desetletje od začetka skupnega življenja v združenem mestu, vzhodni Berlinčani še vedno spoznavajo zahodni del nemške prestolnice in zahodni Berlinčani vzhodni del mesta. Eden od vzrokov je tudi njegova velikost, saj meri 889 kvadratnih kilometrov. Mesto je tako veliko, da bi morebiti samo v eno ulico strpali kar vse prebivalce Murske Sobotice. In kaj bi bilo, če bi poskušali obratno? Koliko prebivalcev Berlina bi glede na velikost pomurske prestolnice lahko preselili v Mursko Soboto? Vprašanje še vedno ostaja neznanka, toda z gotovostjo lahko trdimo, da bi nanj z lahkoto odgovoril Berlinčan Janis Salnajs. Sam se nikoli ni preselil iz zahodnega Berlina v vzhodni del mesta, temveč je naredil še večji korak proti vzhodu. Že vrsto let namreč živi v Murski Soboti.

Z zahoda na vzhod

Janis Salnajs, Berlinčan v Murski Soboti

Glasbenik po duši

O življenju v deželi ob Muri pravi, da je predvsem mirno, kar mu ustreza, saj v Sloveniji študira angleščino in nemščino. »Po drugi strani pa je včasih treba poskrbeti tudi zato, da mir in tišino nekoliko obogatiš z glasbo,« še dodaja Janis Salnajs. Že v Nemčiji je namreč igral bas kitaro v eni od berlinskih skupin, po prihodu v Slovenijo pa je postal član skupine Manul, ki igra alternativno, rock glasbo. Skupina je uspešna, saj je zmagovalka natečaja Mladinskega informativnega kulturnega kluba Mali-veliki oder, finalistka avstrijskega natečaja Newcomer 2003 ter uspešnica glasbenega maratona Radio Študent. Za pojasnilo naj povemo, da je Manul sicer vrsta divje mačke. »Prav tako divje, odkar smo leta 2002 ustanovili skupino, pa je včasih tudi naše delovanje,« je še izdal Janis.

O slovenski publiki meni, da je nekoliko bolj zadržana, kakor na primer nemška: »Že v začetku, ko sem začel igrati pri vas, sem ugotovil, da so ljudje na primer začeli plesati veliko pozneje in se manj sprostiti, kakor je bila navada v Berlinu, toda ko so se enkrat razživele, je bila zabava na vrhuncu.«

Nemška sinhronizacija

Berlin ponuja veliko vrst zabave. Veliko več je različnih lokalov, klubov, gledališč in kinodvoran. Vsak večer lahko poslušas drugo zvrst glasbe, vsak večer lahko izbiraš med drugimi filmi. Ti niso samo ameriške, temveč tudi evropske produkcije. Skorajda vsi pa so sinhronizirani v nemščino. Slovencem je včasih čudno, ko gledajo na primer nemške televizijske programe in vsi igralci govorijo v nemškem jeziku, medtem ko je na slovenski televiziji za prevod poskrbljeno s podnapisi. V Nemčiji velja že dolga tradicija sinhroniziranja filmov, zato imajo naši televizijci in filmski delavci na tem področju bogate izkušnje.

Včasih je besedilo, ki je v filmu sinhronizirano v nemščino, celo bolje izvedeno kot v angleškem originalu. Toda mene ne motijo niti slovenski podnapisi na filmskem platnu ali na televiziji, saj si s poslušanjem besedila v originalu človek bogati znanje tujega jezika,« smo izvedeli od Janisa.

Javni prevoz

Kot je bilo zapisano že v uvodu, tudi Janis pravi, da Berlin še vedno živi dvoje življenj - vzhodno in zahodno. »Sicer se to počasi staplja v eno in pravijo, da je najbolj vidno na cesti Unter den Linden, ki je najstarejši nemški klasicistični bulvar, ki spet postaja novo berlinsko središče, toda nekatere razlike med obema deloma mesta in med prebivalci še vedno ostajajo in bodo tudi ostale,« je povedal Janis. Turisti, ki pridejo v Berlin, bodo gotovo najbolj navdušeni nad vzhodnim delom mesta, kjer je veliko starejših, zgodovinskih stavb in hkrati veliko sivih socialističnih zgradb. Če pa bodo iskali središča nem-

Alexanderplatz

škega in evropskega gospodarstva, potem bo pravo mesto za njih zahodni del mesta. Čeprav razdalje v Berlinu ne predstavljajo ovir, hodi le malo prebivalcev iz vzhodnega dela mesta v službo v zahodni Berlin in obratno.

Kljub temu nekateri potrebujejo, da pridejo v službo uro in pol ali celo dve. »Ker je javni prevoz dobro urejen, se najpogosteje vozijo z vlaki ali avtobusi, zato v Berlinu avtomobila skorajda ne potrebuješ. Pri vas pa moraš imeti skoraj obvezno lastno prevozno sredstvo, če hočeš priti na cilj. Poleg tega lahko med vožnjo na vlaku ali avtobusu delaš še veliko drugih stvari, na primer prebereš knjigo ali celo zaspiš, kar ni redkost pri tistih Berlinčanih, ki mo-

Dejan Fujs

Natalija Juhnov

Manul je skupina, ki igra alternativno rock glasbo. Njen član je tudi Janis Salnajs.

rajo vstajati zelo zgodaj, da pridejo pravočasno na svoje delovno mesto,« je še dodal Janis.

V nedeljo zaprto

Dan po končani službi je v Berlinu namenjen sprostitvi, času za družino, tudi gledanju televizije. Nekateri se zvečer odpravijo v lokale, drugi ostanejo doma. »Ko sem prvič prišel v Slovenijo in sem bil v Ljubljani, sem bil zelo presenečen, kako hitro zvečer pri vas zapirajo lokale. V Berlinu bi jih ob takem času šele odprli in zaprli šele zjutraj. Tudi v nedeljo si v Ljubljani komaj našel kavarno, kjer bi lahko popil kavo, saj je bila večina lokalov zaprtih. V Berlinu se to ne more zgoditi. Poleg tega so včasih lokali pri vas na takšnih mestih, da bi jih v Berlinu odpisali že po prvem mesecu delovanja. Namreč tam ni v navadi, da bi na primer najbolj uspevali lokali na bencinskem servisu ali pa nekje na obrobju mesta,« je dodal Janis.

»Dödöle« in slivovi cmoki

O tradicionalnih nemških jedeh naš sogovornik pravi, da se te spreminjajo od pokrajine do pokrajine. Medtem ko Bavarci na primer jedo bele klobase in pijejo pivo, so tradicionalna jed v Berlinu neke vrste mesne kroglice, ki pa so bolj ploščate in so videti kot polpeti. Omeniti moramo tudi beluše, ki jih pridelujejo v okolici Berlina in nato ponujajo skorajda v vsaki restavraciji. »Drugače pa je Berlin mesto mednarodnih kuhinj, od italijanske in kitajske do afriške, medtem ko je postal turški kebab že skorajda tradicionalna jed,« je v šali povedal Janis. »V Sloveniji pa imam najraje 'dödöle' in slivove cmoke,« nam je še zaupal. 'Dödöle' je poskušal tudi sam pripraviti in bil pri tem uspešen.

Vsi skupaj

Janis Salnajs odlično govori slovenski jezik. Slovensčine se je naučil zelo hitro, pri tem pa priznava, da tudi Pomurci dobro obvladamo nemščino. Na vprašanje, ali pogreša Berlin, Janis odgovarja, da nima domotožja, da ima rad Mursko Soboto in tukajšnje ljudi. Zdaj sicer mora še pokazati potni list, ko gre v sosednjo Avstrijo in Nemčijo, toda maja bo Slovenija vstopila v Evropsko unijo in takrat bomo vsi, ne glede na to ali bomo v Nemčiji ali Sloveniji, prebivalci Evropske unije.

Trabant je še vedno simbol vzhoda, tudi v zahodnem Berlinu.

Branko Šomen

Rojen prvega aprila 1936 v Mariboru, v tranzitu iz Marenberga (današnje Radlje ob Dravi) v Dolno Lendavo in nekaj mesecev za tem v Mursko Soboto. Tu je preživel mladost, nato odšel študirat v Ljubljano. Postal je novinar, pesnik in humorist. Leta 1963 se je znašel v zaporu zaradi Bruca, glasila Kluba prekmurskih študentov. Kasneje je napisal sedem pesniških zbirk, dve zbirki humoresk in več kot dvajset romanov. Napisal je prvo zgodovino prstozidarstva na Slovenskem Molčče, nevidno bratstvo. Zamikal ga je film: naprej je postal filmski kritik, nato urednik mesečnika Ekran in slednjič filmski scenarist. Po njegovih scenarijih je narejenih sedem celovečernih filmov. Za film Let mrtve ptice (režiser Živojin Pavlović) je dobil v Pulju zlato areno za najboljši scenarij. Za scenarij Samo enkrat se ljubi (režiser Rajko Grlić) je dobil prvo nagrado v Vrnjački Banji. Skupaj z dr. Matjažem Kmeclom je napisal scenarij za film in nadaljevanko o dr. Francetu Prešernu. Leta 1999 mu je Paramount odkupil scenarij o holokavtu Trdnjava iz pepela. Lani je bil član žirije na MFF v Karlovyh Varih. Rad potuje, rad se vrača v Prekmurje, rad je v družbi pokončnih, pametnih, tolerantnih in v življenje zaljubljenih ljudi. V eni od okrepčevalnic in trgovin, kjer so zbrani najrazličnejši spominki iz ameriške filmske industrije, je naletel na Marilyn Monroe. Žal je bila iz mavca ...

Prvo srečanje z New Yorkom je bilo šokantno

S Kennedyjevega letališča sem se s taksijem vozil skozi Bronx, siromašno četrt. Taksist je zaklenil vrata, kajti eden od črnecv je planil do nas, besno trkal po steklu in nekaj divje vpil. Rešila nas je zelena luč na semaforju. Vprašal sem taksista, kaj je želel črnc. »Quater, četrtno dolarja.« »Zakaj?« Z njim lahko telefoniraš, plačaš vozovnico, kupiš časopis. Če nimaš quaterja, si siromak.

New York je sicer največje ameriško mesto, a še vedno s pridihom Evrope. Emigranti, intelektualci so si tu uredili svoje uspešne knjigarne, antikvariate, založbe, TV-postaje, borzna središča: pustolovci so odšli dalje na divji Zahod, vse do Tihega oceana, do Kalifornije. Manhattan je človeško mravljišče, Broadway je estradni cirkus. Tu so kabareti, sijajna gledališča s programi, ki so na sporedu po več let. Tu so trgovine odprte vsak dan, tudi v nedeljo. Kajti v Ameriki se dela, služi in zapravlja. V New Yorku skora ne potrebuješ avtomobila, tukaj ti je na voljo taksi, yellow cab. Z njim prideš kamorkoli. Poceni je, samo quaterje moraš imeti. Ali kreditno kartico.

Newyorčani bolehajo za evropskimi starinami. Nostalgčno kupujejo vse, kar jih spominja na staro celino. Doma imajo stare francoske slike, secesijske luči, antikvitete knjige iz vse Evrope, orožje, izdelano v Toledu. Tu veljaš več,

če znaš francosko, uspešen si, če razumeš hebrejščino. Trgovine so polne kupcev, v mestu lahko zaideš v Malo Italijo, v brazilsko četrt, judovski geto, v irske pube, ruske menze, azijske zajtrkovalnice ...

Povprečni Newyorčan ima dobro plačo, kajti stanovanja so draga, predvsem v središču mesta. Mnogi se vozijo s podzemno na robove mest, nekateri celo do Connecticuta z lepimi vilami, podeželsko idilko. Za sto dolarjev lahko dobiš v mestu solidno hotelsko sobo: nekateri apartmaji stanejo po tri tisoč in več dolarjev za noč. Nekoč ni bil priporočljiv večerni sprehod po mestu, danes je New York eno najvarnejših mest na svetu. Menda gre za dogovor med županom in mafijo, da je koza cela, volk sit, turisti pa varni.

Znamenitosti v mestu je za deset dni ogleda. Mnogi gredo pogledat Kip svobode. Ta se najlepše vidi z morja. Velja pravilo, da emigrant, ki prvi zagleda kip v megli, postane v Ameriki srečen. In tako se je na vsaki evropski ladji našel kakšen srečnež. Tudi moj stric, ki je pripotoval kot Ferenc Šomen in tam postal Frank Somen. Ali moja mama, ki je prišla po prvi svetovni vojni v Chicago kot Rozalija Gruškovnjak in postala tam Rose Grusco. Slovencev je danes največ v Clevelandu, Betlehemu in Chicagu. Z leti so se postarali, porazgubili, njihovi vnuki so postali pravi Američani in samo njihovi amerikanizirani priimki izdajajo evropske korenine.

Okus po

V preteklosti si je človeštvo s potovanji razširilo obzorja, obogatilo svoje znanje, prisvojilo nove celine. Danes ljudje potujemo poslovno, zasebno, turistično. Naš cilj so kraji, kjer so stvari še vedno eksotične, nedosegljive. Sem sodi tudi potovanje na Mesec in Mars.

Danes se z letali najhitreje pride do cilja, čeprav ni več tako varno kot pred leti. Za svojo petdesetletnico sem bil prvič v Ameriki. Vizo sem dobil v Gradcu, v Avstriji. Danes imamo ameriško veleposlaništvo v Ljubljani, za ZDA ne potrebujemo vize. Toda pregledi ob vstopu na ameriška tla so strožji: zaradi bojazni pred terorizmom. Zdaj ti odvzamejo prstne odtise, fotografirajo te, moraš se sezuti, sprašujejo te. Med drugim tudi o tem, ali imaš v Ameriki sorodnike, kje natančno boš stanoval, ali je bil kdo navzoč, ko si se pakiral (da ti ne bi podtaknil v prtljago kakšnega orožja!), in tako dalje. Predlani sem dobil na letalu trombozo, pa sem se decembra vozil v poslovnem razredu. To stane več, a je neprimerno udobnejše: lahko sem iztegnil nogo, imel sem svoj TV-program, dobil sem bogat jedilni list, izbor francoskih vin. Vse na DELTA.

V eni od številnih razkošnih knjigarn v L. A., kjer so poleg knjig tudi majhne kavarne, kjer lahko ves dan prebiraš knjižne novice, na razprodaji pa kupuješ najzanimivejše knjige.

Filmski producent Branko Lustig, dvakratni nagrajenec z Oskarijem, me vozi s posebnim romobilom po ulicah enega od filmskih studiev v Hollywoodu.

Westwood je elitni del L. A., kjer je UCLA, kalifornijska univerza. Na ulicah so v glavnem mladi ljudje, ki obiskujejo številne lokale in kinodvorane v zgradbah, ki imajo nadih moderne arhitekture.

Santa Monica, Tretja ulica, ki je odprta za pešce: vsakdanji prizor z utrujenimi turisti in obiskovalci tega ob morju ležečega mesta ...

Venice: del ulice, kjer v glavnem stanujejo umetniki. Prava promenada je levo, pred vilami so parkirišče, plaža in morje ...

Kaliforniji

**L. A. – mehkoba, zdravje
in pisana prijaznost**

V San Franciscu sem bil dvakrat: majhno mesto, podobno Zagrebu. Simpatično s svojimi ulicami, podobnimi »kačjim ridam«, smešnimi tramvaji in dobrimi restavracijami. Ena od njih je priljubljen Tadić: skoraj vsi v lokalni so z dalmatinskih otokov. Njihova riba je okusna, cenjena. V bližini so sončni vinogradi, po njih je posebno znana Napa Valley, kjer se je uveljavil Grgić s svojimi izvrstnimi belimi vini. Zdaj je začel uspešno vinarsko pot tudi filmski režiser Coppola. Njegovo dobro črno vino sem pil med poletom v Los Angeles.

Kalifornija ima v sebi mehkobo, zdravje, pisano prijaznost. Pred osemnajstimi leti sem jo prvič obiskal (in potem skoraj vsako leto). Sošolec Jože Hradil mi je dal naslov najinega sošolca Vincija Horvata, potem je Vinci pripeljal še Rudija Poredošo in odšli smo v

in tako rešujejo probleme, ki so se nakopičili čez teden. Kajti v ponedeljek se spet vozijo vsak v svojem avtomobilu, vidijo se šele pozno zvečer, vse do sobote. Za komunikacijo imajo mobitele. Glavna ulica, Sepulveda, je dolga 132 kilometrov in gre skozi različna predmestja, naselja, četrti. Toda ljudje se v glavnem vozijo po »freewayu«. Štiripasovnica je normalna cesta, tista s sedmimi je prava. Zdaj je skrajna desna rezervirana za hitro vožnjo, za avtomobile, v katerih sta najmanj dva potnika. Med tednom je na teh cestah devet milijonov vozil in prav toliko voznikov: en avtomobil – en šofer. Izjeme potrjujejo pravilo. Vsi vozijo od nekega in nekam. To je nepretrgana reka vozil. Vozijo hitro, nesreč je malo. Avtomobili pa: od toyote in ford mustanga do jaguarjev. Ponudba je vsiljiva: kupec lahko že za petsto dolarjev gotovine kupi nov avtomobil. In ga potem odplačuje.

Njihove veletrgovine so večje od naših, predvsem pa

Lani odprt kulturni center Walt Disney v središču L. A. v tako imenovanem Downtownu. Tu se vrstijo izjemni koncerti klasične glasbe s kar dragimi vstopnicami po 150 dolarjev. Zgradba je nadrealistična. Videti je kot obrnjen trup Titanika.

škornjih, usnjenih plaščih. Na povodcu vodijo pse, mačke, na ramenih jim sedijo papige, na povodcu sem videl majhnega aligatorja. Mimo so zdrvela dekleta na kotalkah, v bližini črnici igrajo košarko, budisti na svoje instrumente, kopalci se poganjajo v umazano morje.

Pisano, kot je Kalifornija, naivno, kot so na sploh Američani. Videti je treba obe skrajnosti: decenten, artificialen New York in razbohoten, sproščen stil življenja v Kaliforniji. Sen vsakega bogatega Američana je, doživeti upokojevek in se preseliti na obale Tihega morja. Kalifornija je njihova zadnja destinacija. O njej ne sanjajo samo mladi, prihodnji filmski igralci, marveč tudi odrasli Američani. To je obljubljena dežela za vse. Samo, da nikjer ne tečeta ne med ne mleko. In Vinci mi je pred odhodom rekel, da se sam ne bo več vrnil v Prekmurje. Lepo mu je, kjer je. Morda se boji, da tudi Prekmurje počasi postaja Amerika. Če že ne Amerika, pa vsaj Evropa.

Na enem od sprejemov filmske ekipe v Hollywoodu sta manekena po svoje dekorirala zabavo. Predstavljala sta angele, kajti Los Angeles je v bistvu mesto angelov.

V pristanišču San Pedro je bila zasidrana jahta, ki je imela na strehi svoj helikopter. To se imenuje: pravi ameriški standard.

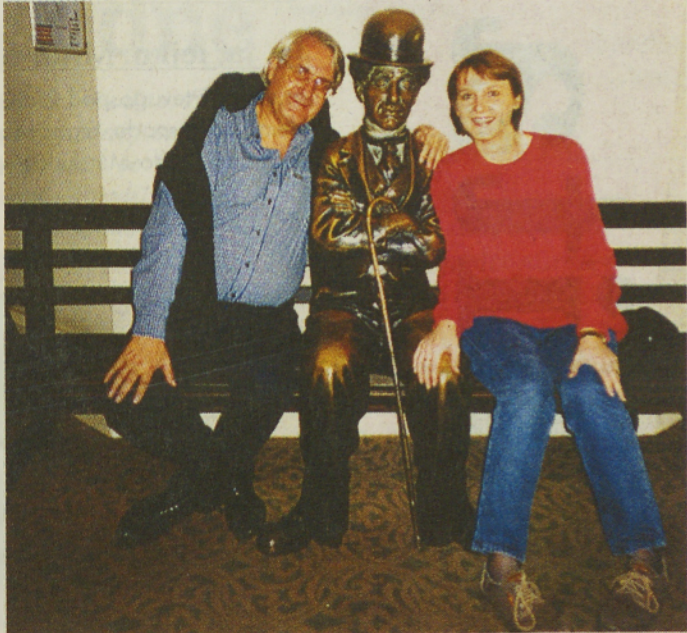
mehko restavracijo slavit moj rojstni dan. Opolnoči sem dobil torto s svečko, japonski turisti so nas fotografirali, dal sem jim naslov, da mi pošljejo sliko, a je nikoli nisem dobil. Ostati dlje časa v L. A. in ga spoznati, je posebna pustolovščina, za katero je potrebno kar precej živcev pa tudi denarja.

Najprej sem šel na šoferski izpit (stane deset dolarjev). Enostavno prideš v veliko zgradbo, vzameš listič, greš k steni in stoji opraviš teoretični del izpita ter ga odneseš do uslužbenca. Ta pregleda listič, in če si pravilno odgovoril na vprašanja, te takoj fotografirajo, potem greš na dvorišče, kjer lahko s svojim ali državnim avtomobilom opraviš še praktični del izpita. Čez teden dni dobiš po pošti vozniki dokument in to je tudi tvoj I. D. (identifikacijski dokument). Če te kdo legitimira, ne vlečeš iz žepa potnega lista, marveč voznisko. Prve dni sem se čudil, zakaj stoji pred vsako hišo po pet avtomobilov. Pa so mi razložili: oče, mati, sin, hčerka, vsak ima svoj avtomobil, kajti jutraj gredo na posel, v službo, šolo. V noboto se vsi usedejo v velik džip, odpeljejo po nakupih, si ogledajo kakšen film, gredo na kosilo, se pogovarjajo

z večjo izbiro blaga. Ni je stvari, ki je ne bi mogli kupiti. Problem je v preveliki izbiri. Recimo štrideset vrst sladoleda. Tudi jajčka so sortirana po debelini. V časopisih so vsak dan objavljeni kuponi z znižanimi cenami artiklov. Upokojenke prihajajo z njimi v trgovino in privarčujejo dolar ali dva na dan. Najnižja pokojnina je sedemsto dolarjev, povprečna dva tisoč. To zadostuje za skromno življenje, posebno če si že odplačal hišo, če nimaš dolgov.

Srečal pa sem tudi bogate Američane. Z vilami, bazeni, mercedesi pred vrati. In skoraj nikogar, ki bi bil rojen v L. A. Skoraj vsi so prišleki. Mesto ima enajst milijonov prebivalcev. So ljudje, ki na primer iz Santa Monike, kjer stanujejo, nikoli niso odšli na drugi konec mesta, na primer v Pasadeno. Najbolj živahno pa je na morski plaži, ob obali, znani kot Venice. Tu je prava podoba Amerike: Tu slikarji prodajajo slike, muslimani korane, črnici afriška glasbila. Tu so trgovine z očali, majicami z najbolj smešnimi napisi, slaščičarne, lokali za tetoviranje. Tu se ljudje sprehajajo, kakor jim je drago: v majicah, toplih hlačah, do pasu goli, v težkih

Ena od prijaznejših kinodvoran v Sherman Oaksu v San Fernando Valleyu z velikim parkirnim prostorom.

V starem hollywoodskem hotelu Roosevelt sva s hčerko delala družbo Charlesu Chaplinu: kot otroka me je nasmejal s svojimi filmi, moja hčerka Raša in on pa imata še več skupnega: rojena sta na isti dan – šestnajstega aprila.

Na dvorišču mojega prijatelja Jirija Plannera v družbi z drugim češkim umetnikom Milošem Formanom (brez klobuka). To je majhen češki raj na zemlji ...

Prvič na plaži Venice. Bilo je davnega leta 1986!

fotografija

Penova
akcija

Skritya

Natalija Juhnov
Maja, Staša, Timotej

"Že nas je dosta, ge bi se radivi pelale?"

Malo se razgledamo naokrog in že smo našli naslednjo žrtev. Toda zdaj jih je več, ne samo dva, kar štirje so. Nakupljeno pridno zlagajo v prtljažnik, ki se hitro polni. Maja in Staša stopita do njih s prošnjo, da ju zapeljejo do središča Murske Soboti. V začetku so vsi precej nejevoljni, predvsem tri mlada dekleta, medtem ko fant, ki jih je pripeljal, gleda nekoliko bolj prijetno. Še malo, pa smo na konju. Že jih skoraj prepričamo, ko voznik obupano ugotovi: "Samo že nas je dosta, ge bi se radivi pelale?"

Se še spomnite Penovih akcij? O njih ste lahko brali kako leto nazaj ali pa so vas Penovci presenetili kar doma, na ulici ali kjerkoli že. Penove akcije so spet tukaj, le da tokrat z nekoliko mlajšo ekipo. In za prvi pohod smo v dneh cenejšega nakupovanja izbrali parkirišče nakupovalnega centra. Zanimalo nas je, ali ste pripravljeni pomagati mladostnikom, ki so nakupovali in potrebujejo prevoz do doma. Pa pogledjmo ...

"Ja, ja, lejko. Mata čas tudi za pijačo?"

Naslednja žrtev: gospod Fijok. Tokrat ni bilo nobenih problemov. Pridemo do gospoda, ki ga že na daleč prepoznamo, povprašamo, ali nas zapelje do Murske Soboti, a on

brezskrbno odvrne, da lahko tudi do Črnelavec, in če imamo čas, nas pelje tudi na pijačo. Tokratni zmagovalec!

"Samo če mama dovoli!"

Najprej smo stopili do mlade gospodične, ki je v avtu tako pristrčno čakala in poslušala glasbo, da se nismo mogli upreti skušnjavi, da je ne bi zmotili. S Stašo stopiva v akcijo in se odpraviva proti avtomobilu. Odpreva vrata in začneva pripovedovati zgodbo o tem, kako je mrzlo, kako sva nakupovala in zdaj potrebujeva prevoz do središča Murske Soboti. Gospodična začudeno pogleda in na začetku ji ni prav nič jasno, na njenem obrazu se pozna, da je šokirana. Toda kmalu odločno odgovori, da naju ona že ne bo nikamor peljala, še posebej ne, ker ima s seboj mamo, in tudi časa nima dovolj. Vseeno jo skušava prepričati, da nujno potrebujeva prevoz. Vmes pride njena mama, ki pa je takoj pripravljena za sodelovanje. V trenutku začne pospravljati po avtomobilu in midva sva dobila prevoz. Hvala, mama!

Fantje so veliiliko prijaznejši

Srečali smo tudi fanta in deklet. On bi nam posodil še avto, ona bi nas vse poslala v ... nekam pač. Stopili smo do njunega avtomobila in prijazno poprosili, da nas zapeljeta del poti, saj utrujeni po nakupovanju in popolnoma prezeblji nimamo več niti kančka energije, da bi se odpravili peš. Fant nas na začetku nekoliko čudno pogleda, toda ne odkimava. "Super," pomislimo, a v naslednjem trenutku iz avtomobila stopi punca. Sledi histerični izpad in pridiga o tem, kaj si dovolimo in kaj se gremo v smislu, da nje že ne bo nihče izsiljeval in da ne bo nikogar nikamor peljala. Še ko ji v smehu razložimo, da gre za potegavščino in smo od časopisa Vestnik, uboga v zanosu vse skupaj presliši in izpad se nadaljuje. Tudi na fotografijo je nismo ujeli.

Uf, kak je težka ta televizija! Toga neva nesla do Soboti, nekoga trbej najti, ka de naj pelo."

"Moja mačka je tako napadalna, da vas enostavno ne morem spustiti v avto,"

je z najmanjšim razburjenjem pojasnil gospod, ko sva ga z Majo zaprosila, da naju in televizor, ki sva ga kupila, zapelje do Murske Soboti. Povedal je, da nekoga čaka, in ko sva mu predlagala, da naju medtem lahko zapelje, je bila kriva prikupna mačka, ki je mijavkala v kletki na zadnjem sedalu avtomobila.

"Kama vama ga pa naj denen?"

Tik pred koncem smo ustavili še fantika, ki je imel se seboj prijaznega očka. Razložili smo mu, da smo kupili televizor, in ga prosili, da bi nas s televizorjem vred zapeljal na želeno lokacijo. Gospod je bil sicer zelo priazen in nam je želel pomagati, toda naš televizor je bil nekoliko prevelik in gospod je le obupano vprašal: "Kama vama ga pa naj denen?"

(Ne)bom tak kot moji starši

Vaša čustva

Dragi moj!

Danes je spet eden takih večerov, ko sedim pred televizijo in te čakam. Ne štejem več, kolikokrat sem že pogledala na uro, in ne vem, kolikokrat sem vstala s fotelja in pogledala skozi okno na dvorišče, ali je tvoj avto že pred hišo.

Z vsakim avtomobilom, ki se pripelje, upam, da bom zaslila motor tvojega avtomobila. Pa gredo vsi mimo. Danes zvečer te spet ne bo. Že davno mi bo v ustih izginil okus po zobni pasti, ko bo zaškrtnil ključ v vratih in boš vstopil. Tvoja obleka bo smrdela po cigaretne dimu, polita pijači in potu, kdo več čigavem. Spet bom vesela, da si se vrnil, a hkrati tako jezna, ker pozabiš name. In naslednje jutro bom slabe volje, ti pa ne boš imel pojma, zakaj.

Brigita

Vaše pesmi

Pojdi

Nočem, da trpiš zaradi mojih muk, muk mojega življenja. Nočem, da si ob meni, ker vem, da bi trpel. Ker vem, da te bom prizadela. Pojdi daleč od mene, ker jaz ne prenašam bolečine in te bridke zapuščine. Pojdi, ker z mano ne boš srečen.

Renata Ficko

Sprašujem se

Sprašujem se, le kaj zdaj delaš ti, ali kdaj pomisliš name, ali ti še kaj pomenim, ali si srečen, ali je kdo v tvojem življenju, ki ti pomeni vse, tako kot sem ti nekoč jaz, sprašujem se, kako si, sprašujem se, le kje so tisti najini nerazdružljivi časi.

Martina Šajnivič

Simpatija

Ko za nekom hrepeniš, ves si srečen, da živiš. Najprej ti je simpatija, v njegovi bližini pa te zvija. Ves se stresaš, ves drhtiš, ko jo srečaš, ves lebdiš. Sramežljivost ni napaka, to ljubezen ima vsaka, ko pogum je na vrsti, kot da si v krsti. Če želiš jo osvojiti, moraš jo ogovoriti, kje začeti, ljubi bog, saj si trd ko en hlod. Nehaj se sedaj sekirat, ampak začni debatirat.

Simona S.

Kako dobro bi bilo obrniti vloge. Vsaj za kakšen dan. Otroci bi postali starši ali učitelji, odrasli pa otroci. Odrasli bi se lahko spet spomnili, kako je, če ne smeš s prijatelji ven, če se mora z žura ravno tedaj, ko je najlepše, ali kako težko ti je pri srcu, ko te zaradi barve las ali napačne majčke mečejo v isti koš s slabo družbo. Tudi učitelji radi pozabljajo, da imajo tudi učenci svoje dneve in da bi jim lahko kdaj popustili. Kot da so se starši in učitelji potem, ko so dosegli mejo odraslosti, popolnoma spremenili in zabrisali vse sledi, da so bili tudi sami nekoč mladi, ki so imeli težave s starši, učitelji ... Mladi so nam zaupali, kako vidijo starše, učitelje in kakšni bodo sami kot odrasli.

Andreja Pavalec, 16 let, Murska Sobota:

Jaz bi se dobro počutila v vlogi staršev ali mamice. Za otroke bi poskušala čim bolj poskrbeti. Če bi bili dovolj stari, bi jih brez težav pustila v disko. Odpeljala bi jih tja in prišla tudi po njih. Disko sicer ni najboljša izbira, vendar sem raje, da so tam pod mojim nadzorom, kot da se skrivajo ali celo uidejo. Če bi kadili, bi morali kaditi pred mano, ne bi pa otrokom dovolila, da bi pili, še manj pa, da bi uživali droge. Tudi učitelji so preveč strogi, jaz bi z dijaki bolj sočustvovala in bi jih poskušala razumeti. Tako kot starši znajo kritizirati nas, tako bi tudi mi lahko kritizirali njih. Velikokrat nas ne vzgajajo dobro in jaz bom to poskušala spremeniti. Mislim, da postanejo starši do nas tolerantnejši, ko smo polnoletni. Govori se, da lahko s polnoletnostjo delaš, kar želiš.

Goran Kaufam, Murska Sobota, 18 let:

Starši me pustijo, da sem zunaj, kakor dolgo želim. Malo bolj me gnjavijo pri učenju, ker se ne učim preveč rad. Malo morajo biti strogi in tudi meje morajo biti, ker so drugače otroci slabše vzgojeni. Tudi učitelji znajo biti strogi, vendar ne vsi. Odvisno je tega, koliko se naučiš. Če bi bil jaz učitelj, učencem sploh ne bi dajal nalog, če že, pa bi bile lažje. Seveda pa imam tudi pripombe na vzgojo staršev. Mislim, da me starši preveč kregajo, kar mi ni všeč. Kregajo me, da se ne učim dovolj, in me priganjajo k delu. Jaz svojih otrok ne bi toliko kregal. Upam, da bom do njih tolerantnejši. Res pa je, da bom verjetno na koncu takšen, kot so moji starši.

A. Nana Rituper Rodež

Jure Zauneker

Mateja Filipič, 17 let, Radoslavci:

Jaz bi bila manj stroga do otrok in bi jih pogosteje pustila ven ali na zabavo, a bi se morali vrniti do določene ure. Jaz bi jim dovolila izhod za kakšno uro dlje, kot meni dovolijo starši. Ne bi jim pa dovolila, da bi pili in kadili. Mene starši priganjajo, da naj se učim, in so pri ocenah velikokrat zelo strogi. Če me kregajo, sem jezna na njih. Ne razumejo, da sem včasih po krivici dobila slabo oceno. Jaz bi svoje otroke poskušala bolj razumeti in jim pomagati. Tudi mi otroci bi lahko kdaj pokritizirali svoje starše kot oni nas. Tudi nam ni vedno všeč, kako se obnašajo, kako se oblečejo, kakšne frizure imajo. Starši so tudi preveč zascitniški do nas. Prepričani so, da če gremo ven, bomo takoj padli v slabo družbo. Mladi nismo naivni in smo odgovornejši, kot si mislijo.

Mladostnika naučiti kreativneje reševati težave

Enim so že drobne težave lahko usodne

Kakor koli je mladost lepa, je tudi težja. Pri teh letih mladostniku z njegovimi težavami in izkušnjami prav gotovo ni enostavno. Že drobne težave so lahko za mladostnika velik problem. Usodne so lahko, še posebej, če ga starši ne naučijo, kako se spoprijemati s težavami. Mladostnik je zbežan in izgubljen, starši pa prav tako ne vedo, kako mu pomagati. Otroku moramo razložiti, da ne more biti vedno vse po njegovem in ni vedno vse lepo. Ni vedno prvi in ni vedno najboljši. Težave morajo znati sprejeti kot izziv. O tem, kako se mladi in njihovi starši spoprimajo s težavami, sta spregovorila diplomirana socialna psihologa Simona Neuvirt Bokan, vodja Kriznega centra za mlade, in sorodavec Franc Špilak.

Ali mladostniki imajo težave?

Pri našem delu spoznavamo, da imajo mladostniki precej problemov. Lahko so povezani z identiteto ali matičnimi okolji, od koder prihajajo. In mladostnika lahko obravnavamo le v povezavi z matič-

no družino. Že v matični družini naj bi otrok dobil popotnico, kot je samozaupanje, da verjame vase in v to, da je dober. Starši mu morajo dati varnost, da se lahko, kadar koli je kaj narobe, zateče domov k družini, kjer ima podporo. Mladostniki, ki poznajo meje, ampak vedo, da niso zabetonirane, znajo bolje in kreativneje reševati probleme, pri tem pa gredo uspešneje skozi življenje. Tisti mladostnik, ki prihaja iz okolja, kjer so meje fiksne in se ne da nič spremeniti, dela stvari ali izzove reakcije, da ugotavlja meje. Izostajajo od pouka, imajo neupravičene ure, nezadostne ocene, iščejo si družbo, kjer se počutijo varne, kjer dobijo tisto, kar jim doma primanjkuje. Vsi mladostniki imajo kakšne težave, vendar jih eni rešujejo uspešneje.

Torej so prav starši tisti, ki otrokom dajo popotnico.

Starši morajo prispevati k temu, da si otrok ustvari tako samopodobo, ki mu bo dovoljevala, da dela tudi napake, in se zaveda, da

je kljub temu dober. Da mu ne dajejo neprenehoma občutka, da je slab. Če si pridobi negativno samopodobo, da ni vreden dobrega, da nič ne naredi dobro, da je on kriv za vse prepire, bo od doma begal, pogosteje bo neupravičeno izostajal od pouka, se zatekel v družbo, kjer bodo vladali kriminal, mamila, alkohol in kjer bo dobil tisto, kar potrebuje. In takega otroka bomo težko dobili nazaj v družino.

Na katerih področjih imajo mladi največ težav?

Povezane so s šolo, in to je velikokrat šolski neuspeh, slabe ocene, izostajanje od pouka, slaba družba ... Zaide v slabo družbo, potem pa ga ni več v šolo. Gre za vrstniške skupine, kjer se zbere štiri, pet mladostnikov, ki namesto da bi šli v šolo, gredo v park. Vmes pa še kaj ušpičijo. Neupravičeno izostajanje od pouka in slabe ocene, s tem pa je povezana agresija doma. Besedna pa tudi neverbalna.

Iskreno povedano, je danes premalo staršev, ki bi otrokom

dali popotnico: »Vedno lahko prideš domov, pa naj se zgodi karkoli, pogovorili se bomo in skupaj poskušali najti rešitev.«

Na žalost res. Dandanes se staršem kar naprej mudi, ker kar naprej tekmujejo s sosedi, prijatelji, v službi. Bolj jim je pomembno, »kaj si drugi mislijo o nas, ne pa, kako se mi kot družina počutimo«. Ne sprašujejo se, kaj je vredno več, da skupaj igrava nogomet ali pa to, da ga odpeljem na trening in ga tam pustim. Potem pa se zgodi, da starši nimajo več s svojimi otroki nobene skupne teme za pogovor.

Kako pri vas spoznavate in rešujete težave, ki nastajajo med otroki in starši?

Najprej otroci in potem tudi starši pridejo in razložijo, kaj jih teži. Ampak ko staršem predstavimo, da morajo biti vsi aktivni v svetovalec odnosu, so presenečeni in bi se raje umaknili. Starši se niso pripravljani spreminjati. Da je svetovalec odnos uspešen, se morajo spreminjati vsi akterji v neki zgodbi. Na novo se postavljajo meje, na novo se formirajo odnosi in pri tem iščejo skupne rešitve. Nihče drug ne more priti s čarobno palico in povedati, tako, sedaj pa bo vse v redu. In to za marsikoga ni enostavno.

A. Nana Rituper Rodež

Franc Špilak: »Če si mladostnik pridobi negativno podobo o sebi, da je slab, da nič ne naredi dobro, se bo zatekel v družbo, ki mu bo dala, kar potrebuje.«

Simona Neuvirt Bokan:

»Mladostniki, ki poznajo meje, ampak vedo, da niso zabetonirane, znajo bolje in kreativneje reševati probleme, pri tem pa gredo uspešneje skozi življenje.«

Dr. Igor Emri

Rečeno mi je bilo, da naj napišem nekaj o sebi – naj se predstavim Prekmurju. Tovrstno pisanje gre verjetno vsakemu slabo od rok. Premišljuje, kaj je sploh tisto, kar zanima bralca? Suhoparno navajanje kronoloških podatkov in podobnega ga gotovo ne zanima. Ker torej ne nameravam pisati o svoji karieri in dosežkih (informacije o tem so tistim, ki jih to zanima, dostopne na internetu, zadostuje, da greste na poljubni brskalnik, na primer www.google.com ali www.najdi.si, in vpišete Igor Emri), naj omenim samo to, da sem trenutno redni profesor na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani in gostujoči profesor na *California Institute of Technology* v ZDA.

Pripadam generaciji petdesetih let, po letu rojstva in sedaj tudi po starosti. Kot vsakdo, lahko rečem tudi jaz, da je bila to »prava generacija«. Problem je le, da so to rekle že vse generacije pred našo in vse, ki so se in se bodo zvrstile za nami. Po čem se torej, če se sploh, razlikuje generacija petdesetih let od drugih? Nedvomno po tem, da je bilo življenje v tistih časih finančno skromnejše kot sedaj, a zato duhovno nič slabše in manj polno. Bogastvo življenja ti naredi okolje, v katerem živiš, predvsem prijatelji. Materialni del okolja je sicer pomemben, a ne odločujoč.

Če me vprašate, katerega obdobja življenja se najraje spomnim, bom v zadregi. Vsako obdobje je imelo name pomemben vpliv. Zelo rad se spomnim časa, ko smo živeli v Kupšincih, v stavbi osnovne šole. Tja smo se preselili leta '53. Šolo so obdajali neskončni (tako se mi je namreč takrat zdelo) travniki, ki so bili naše kraljestvo. Ko sedaj vstopamo v Evropo, kar osebno vehementno podpiram in zagovarjam, se zmeraj spomnim teritorialne pripadnosti, ki smo jo otroci gojili v tistih časih. Pomemben mejnik je bil prehod iz naše v sosednjo vas – Veščico. Mejnika sta bila

transformator in travnik okrog njega. Tam so se dogajale razno razne prijetne in manj prijetne prigode, odvisno od trenutnih odnosov med »nami« in »tistimi« na drugi strani transformatorja. Ko pripovedujem otrokoma (Petru, 12 let, in Anji, 8 let), kako smo »nažigali s karbidom«, me zmeraj ljubosumno vprašata, kaj to je in ali je to »boljše« od raket, ki jih prižigamo ob novem letu? Moj odgovor je zmeraj odločen: »Mnogo, mnogo boljše!«

Kaj naj rečem o obdobju v Murski Soboti. Večino časa sem preživel v črnih šolskih copatih. Stanovali smo namreč v stanovanju v bloku, čez cesto pa sta bili osnovna šola in gimnazija. Ob odhodu v šolo se mi je zato zmeraj zdelo nesmiselno, da bi si natikal čevlje, in sem jo raje mahnil čez cesto kar v copatih. Problematične so bile zime in deževna obdobja – rezultat si lahko predstavljate sami. Dež sovražim še danes.

Konec osnovne šole in srednja šola sta nedvomno obdobji največjih sprememb v življenju. Prepleteni sta s travmami pubertete in neskončnega zadovoljstva v spoznanju, da postajaš odrasla osebnost. Kako čudovito in nepozabno! Rad se spomnim cele vrste odličnih profesorjev, ki so nam dali ogromno znanja, ki je najboljša (da ne rečem edina) popotnica za življenje. Hvala vsem!

To je on

(zgodba z naslovnice)

Spoznaval sem veliko sošolcev iz »oddaljenih« krajev Prekmurja, ki so govorili precej »drugačen jezik« kot mi iz Murske Sobotice. Z nekaterimi prijateljujem še danes.

Prav ta govorna različnost je bila (na neki način je to simbolično tudi danes) ena poglavitnih vezi, ki je Prekmurce v študentskih letih združevala v Ljubljani. »Bujta repa« je bila v sedemdesetih letih v Ljubljani »zakona! Lahko bi rekli, da so študentska leta v tistem času minevala od ene do druge »Bujte repe«. Nekako pač moraš beležiti čas in obdobje, v katerem živiš.

Ja, sedaj pride na vrsto Amerika, natančneje Kalifornija. Nekateri pravijo, da Kalifornija ni Amerika. Mislim, da imajo prav! Kalifornija je posebna v mnogih značilnostih: je nedvomno eden najbolj razvitih in najbogatejših delov sveta, ima veliko sonca (in malo dežja!), Hollywood in kaj bi našteval, svetujem obisk! Najpomembnejše pride na koncu: ima kar nekaj vrhunskih raziskovalnih in izobraževalnih institucij, med njimi Kalifornijski tehnološki inštitut (*California Institute of Technology - Caltech*), na katerega sem takrat prišel študirat. Caltech je ena najmanjših (samo 800 dodiplomskih in 800 diplomskih študentov) in najelitnejših univerz na svetu (med drugim se ponaša s 30 Nobelovimi nagradenci). Nepozabno doživetje, tudi sedaj, ko se tja vračam kot gostujoči profesor.

Včasih me kdo vpraša, zakaj nisem ostal v Ameriki? Razlogov in s tem odgovorov je več, kot zmeraj. Podoben odgovor velja tudi, če me vprašate, zakaj se nisem vrnil v Prekmurje ... Svet nima meja, meje so v nas samih!

Zgodbe

ki jih piše
življenje

Vsak človek ima

Anton Kranjc je Primorec, ki ga je pred več kot petdesetimi leti služba pripeljala v Prekmurje. Med miličnike je zašel po naključju, iz potrebe po preživetju. Z leti sta se mu poklic in tudi dežela ob Muri priljubila. Tu si je ustvaril dom, nabral veliko prijateljev, na Staro Selo pri Kobariidu, kjer je bil rojen, ga vežejo le še spomini.

Ne »ciglar«

ne gozdar – miličnik

Tone se je rodil v majhni vasi na Primorskem, kjer je za lačna usta v družini skrbel samo oče. »Bili smo zelo revni, vendar smo se nekako prebijali,« se spominja. »Tudi sam sem že kot šestnajstletnik poprijel za delo. Izbire ni bilo, delo se je ponujalo

samo v kobariški opekarni. Težko je bilo, pretežko za mene, mladeniča, ki še nisem imel moške moči in vzdržljivosti, da bi prenašal neznosno vročino. Pa se je pojavil razpis za gozdarje. Prijavil sem se, vendar iz tega ni bilo nič. Potem so iskali miličnike. Čeprav mi ni bilo najbolj pogodu, tudi mojim ne, sem se odločil. Ena usta manj v družini, sem razmišljal, znebil se bom vročine in tudi v vojsko mi ne bo treba, če bom v modrih vrstah vzdržal šest let.«

Redu in varnosti je Tone najprej služil na Dolenjskem. »Vedno so me pošiljali tja, kjer so koga potrebovali,« pravi. »Ne samo pri prvi službi, tudi kasneje sem bil vedno na razpolago, česar so

Tone – mlad miličnik

se moji predpostavljeni dobro zavedali. Dolenjski je sledila Gorenjska, šolanje na Bledu in nato Prekmurje.«

Kot v Sibirijo

Do Murske Sobotice, za katero je takrat tudi prvič slišal, se je vozil dolgo, dva dni. Kot v Sibirijo, pravi. Sprejeli so

Soboška prometna policija (pred današnjim sodiščem), Tone mentor mladim prometnikom

ga majhno mesto z nizkimi hišami ob blatnih cestah in domačini, ki jih ni razumel. »Tudi oni me niso razumeli. Spominjam se prvega stika z domačinom, ki sem ga takoj po prihodu vprašal za pot do miličniške postaje. Ni me razumel.« Tone je postalo kljub temu našel in že naslednji dan je bil poslan na Tišino. Tu je ostal dobro leto.

»Pravzaprav se mi je tu godilo zelo dobro,« pripoveduje. »Bili smo štirje mladi miličniki iz raznih koncev Slovenije, za katere je skrbela kuharica na postaji, ki je bila naš dom. Tu smo imeli pisarno, tu smo spali in jedli. Pa se je tudi to leto hitro končalo, poslan sem bil v Mursko Sobotico, kjer se je ustanovila posebna služba, opazovalna so jo imenovali. Naša naloga je bila varovanje ljudi. Čeprav vedno v nevarnosti in na

cesti, sem to delo vžljubil. Bil sem prijazen miličnik, ki je z ljudmi gojil dobre in spoštljive odnose.«

Ti nimaš otrok, ti lahko

Tako so mu govorili predpostavljeni, ko so ga pošiljali na različne naloge. »Tega sem se čez čas naveličal, zato sem se vpisal v srednjo policijsko šolo, ki sem jo tudi v roku končal. Takoj za tem sem dobil delo v kriminalistični policiji v Murski Soboti in se zaradi nagovarjanja policijskih kadrovnikov vpisal na višjo pravno šolo v Mariboru. Diplomiral sem pri dr. Vaneku Šiftarju. Ni bilo lahke, saj sem študiral ob delu, izpite opravljal z rednimi študenti, ki so nas, starejše, gledali, saj veste, kako. Kmalu po diplomi je prišla tudi ponudba, da prevzamem nad-

zor nad mejno službo. Čeprav mi je bilo to področje novo in ga nisem poznal, sem izziv sprejel. To delo sem opravljal devetnajst let, vse do upokojitve. Lepo je bilo, čeprav naporno. Vesel sem, da so me cenili tudi avstrijski kolegi, ki so mi ob odhodu v pokoj pripravili tudi pristno slovo.«

Pošten do državljanov

Biti pošten do državljanov in svoje delo opravljati prijazno, je bilo vodilo Toneove kariere. »Pri opravljanju svojega dela nikoli nisem ravnal s pozicije moči,« je pripovedoval. »Ko je prišlo do prekrška, sem se najprej poskušal pogovoriti, razumeti in šele nato sem ukrepal. Tako sem delal na začetku, na terenu, kasneje kot kriminalist in nazadnje v mejni službi. Takrat je bilo veliko

Tone na spretnostni vožnji z motorjem

Fantje na soboški ulici

Kdo pa so ti mladi fantje?

Po priključitvi Prekmurja k Jugoslaviji je pomen Murske Sobotne narasel, ker so trgovska mesta, kot so Monošter, Radgona in Velika Kaniža, ostala zunaj novih meja. S tem je Murska Sobotna prevzela osrednjo gospodarsko in kulturnoprosvetno vlogo v Prekmurju in postajala vedno bolj meščanska.

Fotografija je razglednica, ki je bila odposlana leta 1935, posnetek pa je nastal najverjetneje nekaj let prej. Avtor razglednice je Sobočan Izidor Hahn, nekdanji tiskarnar v Murski Soboti.

Posnetek na razglednici prikazuje, kakšna je bila leta 1918 zdajšnja Slovenska, takrat Glavna ulica, ki se je v času, ko je ta razglednica nastala, imenovala Aleksandrova cesta, po kralju Aleksandru vse do njegove smrti leta 1934. Nato se je preimenovala po njegovem nasledniku - kralju Petru drugem - v Cesta kralja Petra drugega. Med drugo svetovno vojno, ko so Madžari zavzeli Prekmurje, so jo poimenovali po takratnem madžarskem voditelju Miklošu Horthyju, vendar to ime ni bilo dolgega veka, kajti po vojni je dobila takrat značilno ime za glavne ulice v mestih in naseljih, Titova ulica, torej nova država, nov vladar in s tem novo ime. Po osamosvojitvi Slovenije se je preimenovala v Slovensko ulico.

Zanimiva je ulica, ki je v svoji preteklosti zamenjala kar nekaj imen, od nekdanjega pa izžarevala meščanski duh. V njej so bile namreč nekoč imenitne kavarne in gostilne s plesnimi dvoranami, v katerih so bile plesne zabave. Modni napisi na vratih trgovin pa so privabljali kupce, predvsem s tekstilom in novostmi, ki jih je bilo težko dobiti zunaj mesta.

Na razglednici skrajno levo je na začetku Kardoševa hiša, v katere spodnjem delu je bila trgovina Weiss z moško konfekcijo, v nadstropju pa je bilo stanovanje Kardoševih. Danes je v tej stavbi trgovina Metrček. Naslednja zgradba

Murska Sobota - Aleksandrova cesta

je stavba, v kateri je bila gostilna in kavana Faflik, v kateri so bile pogoste zabave, predvsem ob novem letu in pustu, v njej pa je bil tudi Murin ples (im. Murin bal). Za Faflikovo kavarno je bila nekoč Bolcseva lekarna, zgrajena 1896, ki je delovala do leta 1971. Zgrajena in opremljena je bila namensko z zelo lep in bogato, najsodobnejšo opremo. Stilno pohištvo je bilo izdelano po meri na Dunaju. Za nekdanjo lekarno je bila Frimova železnina, potem pa Ismajlovičeva slaščičarna. Na vogalu je bila trgovina s specerijo last Samuela Hahna. Ulica se je končala z gostilno Turk. Spredaj na desni strani ulice je bil hotel Dobray, danes gostilna Zvezda, ki pa na fotografiji ni viden. Vidimo še Nemeševo hišo, za njo pa stavbo, v kateri je bila Novak - Paukova slaščičarna, v isti stavbi je bila še čevljarska delavnica. Teh dveh hiš danes ni več. Ob Zvezni

ulici stoji nekoč Šomnova hiša, v kateri je bila lastnikova odvetniška pisarna. Danes je v njej med drugim trgovina Naf - Naf. V naslednji stavbi je bila Hahnova tiskarna, potem pa otroški vrtec, ki je bil tam, kjer je danes hotel Diana. Naslednja stavba je bila Horvatova gostilna, ki je veljala za brezalkoholno gostilno. Na koncu Aleksandrove ceste na vogalu je bilo kamnoseštvo Močnik, znano po izdelovanju nagrobnih spomenikov (zdaj hotel Diana).

Seveda se je Sobotna od tistih časov zelo spremenila; toda takratne visoke stavbe, v avstro-ogrskem slogu, dajejo danes kraju smisel. Sobotna velja za mesto s tradicijo.

Bojan Zadravec

Pokrajinski arhiv Maribor

svoj jaz

prebegov, carinskega krimi- nala, vendar sem vse skušal urediti najprej po prijazni poti. Tega so me naučili v šoli, moje delo pa je to preizkusilo in potrdilo. Sovražim krivice, meni se jih je zgodilo preveč. Svoje znanje in izkušnje sem ves čas prenašal tudi na mlade. Tako smo imeli na primer že leta '50. v Soboti prometno policijo, čeprav avtov ni bilo veliko. Bil sem mentor mladim prometnikom in kaj sem jih učil - prijaznosti in spoštovanja.

Pet kilometrov preveč

Današnjim policistom manjka strpnosti in prijaznosti. Kdo ve, zakaj - morda zaradi časa, ki ga živimo, obremenitev, ki jih nosijo v sebi, ali ... Tone o svoji izkušnji pravi takole: »Zgodilo se je nedolgo od tega, ko sem v naselju vozil 5 kilometrov preveč. Policisti so me ustavili in hoteli kaznovati. Ko sem jim skušal dopovedati,

zakaj teh dodatnih pet kilometrov, me niso poslušali. Predpis je predpis. Je že res, sem se strinjal, vendar si mora tudi policija vzeti čas in prislusniti, kaj ima povedati tisti, ki je storil prekršek.»

Preljubo Prekmurje

Tone je klen Primorec, ki so se mu v življenju zgodili številni dogodki - dobri in slabi. Slednje je poskušal pozabiti, z dobrimi je živel. »Eden najboljših, ki je tudi zaznamoval moje življenje, pa je Prekmurje. Tu so se mi zgodile najlepše stvari - oženil sem se, živim dobro življenje, imam številne prijatelje. Na Primorskem jih ni več, tam so samo spomini.«

Tone tudi v pokoju ne miruje. Bil je predsednik strelskega društva, skrbi za sadovnjak in nekaj trt na Goričkem, sicer pa z vso ljubeznijo za bolno ženo.

Zatvor so odprli. Enoga najlepši v Evropi. F Kopri. Več kak 2 milijardi tolarov je košto. Super, bar zaporniki naj majo se pogoje, ka do se lejko pa fključili v normalno življenje, če že pejnec za Onkologijo nega v Lublani. Koperski župan, pa kak bivši pripornik, ešče f staron koperskon zatvori, se je svečane otvoritve zatvora nej udeležil. Rajši je za mešo dal. Prej za spoštovanje človekovi pravic. Meni je nika nej jasno. Če se njemi zatvor pravi, te bi mogo biti zaprejt, oni so ga pa svečano odprli. Te se mi je posvetilo. Tou je sploy nej zatvor, tou nas pa samo našajbati ščejo. Tou je drugjo ime za diplomatsko akademijo. Ovo, kak so Rupli nej puštiti napraviti doli na mordi. Samo diplomati majo zainok malo preduge prste.

F kratkon mo pa pa bole merno spali. Naša slavna vojska - razpuščena, zaj so v njoj samo profesinalci se že veseli super pridobitve. Štiri super moderne, še bole pa drage helikoptere dobijo. Puma, se njini pravi. Nevoal ja samo, ka so nej glij fal. Prejk petdeset milijonof evrojoj do koštali. Tou je pa v naši pejneczej skoro 12 milijard. Pa ka te štoj piyta. Za vojsko pejneci morejo biti. Ko šiša kakšo prejpotrebno bolnico ali pa kaj podobnoga.

Še neka je vō prišlo. Lani prouti konci novovopga leta, so nas po sej medijaj pozivali, kak naj pomagamo ljubanskomi živalskomi vrti. Ka so prej živali lačne, pa ka do poginile, če nedo lidje pomagali. Pa so pomagali. Pa so živali nej zginole. Samo malo pa v očaj peče številka plače gospe direktorce. Skoro milijon štiristo na mejsce. Gvišno si zasluži telko. Kak je fajn akcijo spelala, ka ne bi živali v njenon živalskon vrti bile lačne. Lejko de rada, če je kakši lačen lejf ne pogej. Znankar je nede, ka je nebi mogo prebaviti. Novovoga direktora policije mamō Gospoda Anželja. Minister - notranji Bohinc je pravo: »Darko je najprimernejši kandidat.« Tunek Ropof je pa pravo: »Sandi naj bou.« Pa je Tunek nej mel praf. Evo. Što je zaj v našoj državi več ministrski predsednik ali notranji minister. Pa najmo tou, naj se od toga oni med sebof zgucijo. Že isti den kak so ga zvolili je slaven grato, ka je pravo, ka policija od zdaj kak je on direktor te firme f Sloveniji nede več represivni organ liki de pomagala občanon. Ati je pravo, ka mo mij zaj f soboto drva žagali, pa lejko eno par policajof prijde pomagat.

Že en lepi čas pa so glavna tema f Sloveniji izbrisani. Što je koga briso?, Kak ga je briso? Zakoj ga briso? Da de ga nazaj notri piso? Kelko de odvetnik doubu? Kelko izbrisani dobijo? Ge do milijarde gemali? S koj? Pijtanj več kak preveč. No skoro nika se pa ne spitavlejo što je šploj naročo, ka se tou naj napravi. Ali po domače što je kriif, ka je do toga prišlo.

Po sej tej lejtaj so se oglasili tudi naš dragi predsednik pa pravli: »Referendum o tehničnem zakonu o izbrisanih bi bil pravno nesmiseln in politično škodljiv, poglobil bi notranje-politične konflikte, povečal nestrpnost in zmanjšal zunanje-politični ugled države. Dejansko bi se sprevrgel v referendum o izbrisanih in njihovih človekovih pravicah, kar je ustavno nedopustno in mora biti pomemben argument tudi za ustavno sodišče, ko bo presojalo ustavnost odloka o razpisu referenduma.« Ge tak pou ne razmin, samo mi je nika nej jasno. Komi pa referendum? Ka je škodljivo? Pa človekove pravice. Po mojen je tū, f toj celoj kolobociji preci kmice.

Ne pozabmo pa, ka do se letos pa za stouce čejsali. Štera stranka de na oblasti, pa štera nede. Pa što de s ken f koaliciiji. Pa što de v opoziji? Izbrisani so skoro idealna tema tak enin kak ovin. Ka se še letos zvejmo. Se san že zaj rad. Sigdar pred volitvami, eni pa ovi začajo iskati največše svinjarije od eni pa ovi. Dobro je tak. Bar kaj zvejmo.

Koperski župan je za mešo dal, samo ne ven, če jo je koperski župnik prijavo na DURS. Ja, dragi moji, po novon de prej tak, ka de trbelo se dohodke cerkvene tuj prijavi davkariji. Si mijslin ja, da of s krbulicof v zakristijo prijde, coj k njemi fčasi eden z davčne skoči, pa ta te fkuper štela, kelko so vernik dali. Nišče je nej tak lačen, kak država f šteroj živemo. Lejko bi pa cerkef davala plačljive odpustke. Mij smo se f souli pri zgodovini fčilij, ka je tou inda že tak bilou. Kelko bi še tou pejnec fkuper prišlo. Glavni prošniki na plačniki za odpustke bi naši prejnji bilij. Nazalost tu nemremo ponučati: »Oprostite jim, saj ne vedo kaj delajo.« Preveč dobro oni znajo, naši prejnji, ka delajo. F kak se li da kratkon časi, čimveč pejnec pod sebe skopati.

P(ozabo) S (an) Nika san nej pozabo. Začajte šparati! Še samo februar, marec pa april, pa Evropa tvoji smo. Se mo meli evropsko je pravo ati, samo plače do še dale slovenske.

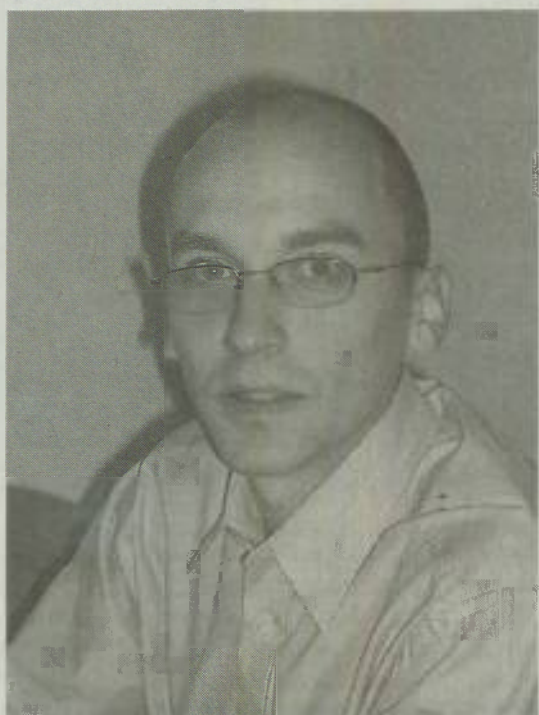
Na Tišini štirje mladi miličniki s kuharico

R. Ficko

VANJEK

Matej Gomboši, magister računalništva in informatike

»Hoteli ali ne, vedno večja odvisnost od računalnikov!«

Ta mesec je v našem časopisu zagledala luč sveta nova rubrika, ki se ukvarja s svetom digitalnih tehnologij, v kateri bomo govorili predvsem o računalniških in informacijskih tehnologijah. Občasno pa se bomo sprehodili tudi v sorodni svet telekomunikacij in digitalne fotografije. Posvečali se bomo temam, ki nam lajšajo ali otežujejo življenje ob vsakodnevnem spoprijemanju z računalniki in podobnimi napravami. V pričujočem prispevku na kratko predstavljamo avtorja teh prispevkov.

»Sem 28-letni magister znanosti s področja računalništva in informatike, doma iz Beltincev. Po duši sem že od nekdaj računalniški navdušenec. Ker pa so računalniške tehnologije dandanes zelo širok pojem, so delno na tem področju tudi nekatere sorodne teme, kot recimo mobilna telefonija in digitalna fotografija. Trenutno sem zaposlen kot asistent na Fakulteti za elektrotehniko, računalništvo in informatiko v Mariboru, kjer pripravljam doktorat.

Pred tem sem obiskoval osnovno šolo v Gornji Radgoni in gimnazijo v Murski Soboti. Z računalništvom se ukvarjam tako pedagoško kot raziskovalno,« pravi Matej Gomboši.

»Oboje je v mojem delu precej prepleteno, saj poskušamo na fakulteti svoje

raziskovalne dosežke predstaviti in posredovati študentom in tudi širši javnosti. Večinoma razvijamo programske rešitve za konkretne probleme, ki se pojavljajo v realnem svetu in s katerimi se srečujemo vsi pri vedno večjem vstopanju v informacijsko družbo. Potrditev mojega dosedanjega študijskega in raziskovalnega dela je tudi nagrada Pomurske izobraževalne fundacije – Znanje za razvoj

za najboljšo pomursko magistrsko delo.«

Računalništvo je v današnjem svetu že tako razširjeno, da si brez tega večina več ne more predstavljati normalnega dela. »Posebej mladina vedno hitreje vsrkava znanje in se privaja življenju v informacijski dobi tretjega tisočletja.

Vsi vemo, kako hitro se stvari v računalništvu spreminjajo, in da je temu tempu skoraj nemogoče slediti. Predvsem starejša generacija, ki ni zrasla »za računalnikom«, ima pri tem precej težav. Smo pa vsi, hoteli ali ne, vedno bolj odvisni od takšnih ali drugačnih računalnikov.«

Dogovorjeno je, da bi vsak teden v Vestniku in mesečno v prilogi Pen predstavili eno od aktualnih tem s tega širokega področja. Upam, da se nam boste pridružili in našli kaj zanimivega tudi zase.

 Milan Jerše

Z našega štedilnika

Mariniran fetaki na rukoli

Vse količine so za 4 osebe: 320 g sira FETAKI, 2 stroka česna, 1 rdeči pekoči feferon, 1 vejica timijana, 1 vejica rožmarina, 1 žlička vložnega zelenega popra, 1 žlička vložnih kapar, 20 cl oljčnega olja, 5 cl balzamičnega kisa, 100 g mlade sveže rukole.

Sir narežemo na 2 x 2 cm velike kocke. To najlažje storimo z nitko. Naložimo ga v stekleno skledo. Česen očistimo in stremo, feferon narežemo na tanke kolobarje, seme pa odstranimo. Oboje dodamo siru, prav tako začimbe. Prelijemo z oljčnim oljem in zelo narahlo premešamo. Pokrit sir naj se vsaj en dan v hladilniku marinira, da se lepo navzame arom. Vsaj uro pred serviranjem vzamemo sir iz hladilnika, da se ogreje na sobno temperaturo. Na krožnik dekorativno naložimo rukolo, jo pokapljamo z balzamičnim kisom ter nanjo naložimo mariniran sir fetaki in vse skupaj še pokapljamo z marinado. Zraven ponudimo polnozrnat kruh.

Zimska fižolova juha

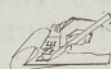
200 g fižola česnjeveca, 250 g prekajene sv. krače, 200 g klobas (npr. bloških), 150 g korenja, 150 g peteršiljevega korena, 50 g gomolja zelene, 150 g čebule, 2 stroka česna, lovor, 5 cl olja, 50 g moke, 8 g rdeče sladke paprike, sol, poper, timijan, majaron, 15 cl kisle smetane

Fižol čez noč namakamo v hladni vodi. Naslednji dan ga odcedimo, splahnemo in damo kuhati v lonec z 1,6 l vode. Fižolu dodamo kračo. Ko voda zavre, dodamo začimbe in klobaso. Počasi kuhamo. Po 20 minutah je klobasa kuhana in jo shranimo na toplem. Vso zelenjavo očistimo in narežemo na kocke, velike 2 x 2 cm. Dodamo jo fižolu, ko je ta že na pol kuhan. Ko se krača skuha, jo vzamemo iz lonca in izluščimo kost, ki jo zavržemo. Meso narežemo na kocke podobne velikosti, kot je zelenjava. Fižol in zelenjavo skuhamo do mehkega. Posebej na olju prepražimo sesekljano čebulo, dodamo moko in prepražimo. Dodamo še strt česen in rdečo papriko, premešamo ter prežganje takoj vlijemo v juho. Prevremo in po potrebi še začini. Klobaso narežemo na kolobarje in dodamo juhi. Nazadnje še razmešamo kisló smetano in postopoma vmešamo v juho, da se ne sesiri.

Pečena skuša na zelenjavi iz voka

4 sveže skuše, po pribl. 200 g, 20 g pancete, rožmarin, sol, poper, 50 g oljčnega olja, 250 g bučk, 200 g jajčevca, 50 g rdeče sveže paprike, 50 g zelene sveže paprike, 150 g čebule, 6 strokov česna, 30 g paradižnikovega kečapa, 3 g zeliščne mešanice za solate (npr. kotanyi), 10 cl belega vina

Skuše očistimo in dobro splahnemo z notranje in zunanje strani. Glave ne odrežemo! S papirnato brisačo jih osušimo. Ribe nato z bočne strani nekajkrat plitvo poševno zarežemo in začini. V trebušno votlino vsake ribe

Boštjan Režonja, kuhar v lendavskem hotelu Lipa

vložimo na tanko rezino narezano panceto, ki jo pritrdimo z zobobreci. Zelenjavo očistimo in narežemo na primerne kose, ki naj ne bodo pretanki: čebulo in česen na lističe, bučke na kolobarje, jajčevce na kose, papriko na krhlice. Vso zelenjavo stresemo v posodo in dodamo oljčno olje ter vse dobro premešamo. Vok močno segrejemo in stresemo vanj naoljeno zelenjavo. Med stalnim mešanjem in stresanjem voka zelenjavo zelo na hitro popečemo. Dodamo začimbe, kečap in vino. Vse skupaj premešamo in zelenjavo razporedimo po pekaču. Posebej v ponvi segrejemo polovico oljčnega olja in na njem ribe opečemo z obeh strani. Položimo jih v pekač na pripravljeno zelenjavo in pekač postavimo v ogreto pečico (180 C) ter pečemo približno še 15 minut.

Zapečena prosena kaša s suhimi slivami in slivovo omako

240 g prosene kaše, 60 cl mleka, 100 g medu, 1 vanilin sladkor, 200 g suhih izkoščičenih sliv, 2 nastrgane limonine lupine (neškropljene), 1 mletega cimeta, 1 g mletih klinčkov, 15 cl sladke smetane, 150 g domače skute, 2 jajci, maslo za pekač, drobtine za pekač, sladkor v prahu

Omaka: 100 g suhih sliv, 1 g mletega cimeta, 50 g sladkorja, 15 cl vode, 3 cl slivovke, 20 cl sladke smetane

Kašo operemo, odcedimo in stresemo v lonec. Suhe slive prav tako operemo in razpolovimo in jih damo na stran. Prilijemo mleko, dodamo med in začimbe ter pristavimo. Ko je kaša do polovice kuhana, dodamo suhe slive in kuhamo, da se kaša do konca zmehta. Odstavimo in nekoliko ohladimo. Skuto pretlačimo, dodamo smetano, limonino lupino in jajca (rumenjake + trd sneg iz beljakov). Vse skupaj narahlo premešamo in zmešamo s kuhano kašo. Maslo vlijemo v pomaščen in z drobtinami posut pekač ter pečemo pri srednji temperaturi (180 C) pribl. 30 minut. Kašo narežemo na kose in posujemo s sladkorjem v prahu. Še vročo ponudimo s slivovo omako.

Omaka: Slive drobno narežemo, dodamo sladkor in malo vode. Podušimo. Prilijemo slivovko, flambiramo, nato začini in dušimo do mehkega. Ob pomoči paličnega mešalnika naredimo iz mase pire. Smetano na pol stepemo in pazljivo vmešamo pripravljen slivovo maso, tako da dobimo lepo penasto omako.

Dober tek

Svet digitalnih tehnologij

Internet je že kar korenito spremenil naš vsakdanjik. Prinesel je precejšnje spremembe tudi v načine današnjega trgovanja. To ne velja le za poslovanje med podjetji, ampak predvsem za načine nakupovanja in prodaje, ki jih opravljamo vsakdanji ljudje.

Če se želite izogniti stresnemu nakupovanju zaradi nepreglednih vrst v trgovinah, izpraznjenim policam, gneči na cestah, iskanju parkirnega prostora in tekanju iz trgovine v trgovino, vam priporočam, da se odpravite po spletnih nakupih. To velja predvsem za predpraznična nakupovanja v decembru. Večina večjih trgovskih hiš že ponuja del svoje ponudbe ali pa kar celotno ponudbo prek interneta. Na ta način lahko hitro in enostavno najdemo želeni izdelek, saj je nekaj klikov miške dosti enostavnejše opravilo, kot hoja po velikem nakupovalnem središču. Preprosto lahko tudi primerjamo cene izdelkov med različnimi trgovci in različnimi znamkami. Vedno več je tudi trgovcev, ki nam glede na naš okus in izbiro izdelkov poizkušajo avtomatsko predlagati podobne produkte, ki bi nam lahko bili zanimivi. Velikokrat pa se ponudba na internetu razlikuje od tiste v trgovini po zelo pomembnem

kriteriju – ceni. Za prodajo prek interneta podjetja ne potrebujejo prodajnih prostorov in prodajalcev, zato so stroški precej manjši. Prav tako je dostopnost precej večja, saj se nam ni treba peljati v trgovino, s čimer včasih izgubimo tudi precej časa.

Veliko vprašanje, ki se pojavlja pri nakupih prek interneta, pa je varnost nakupa. Ko se enkrat odločimo za nakup, je treba zadevo plačati. Klasične blagajne v tem primeru ni. Večinoma se plačuje s kreditno kartico, v zadnjem času pa vse več tudi ob pomoči elektronskega bančništva. Pri pošiljanju podatkov o svojih tekočih računih in številk kreditnih kartic je večina ljudi še zadržana. Glede na zlorabe, ki so se dogajale v preteklosti, je to razumljivo. Vendar pa je treba povedati, da spletna varnost zelo napreduje in je že sedaj tudi spletno nakupovanje zelo varno. To še posebej velja za elektronsko bančništvo, kjer je vse skupaj večkrat zavarovano z digitalnimi potrdili, elektronskimi varnostnimi karticami in gesli. Možnost zlorabe je zanemarljiva. K varnosti pa največ pripomoremo sami s tem, da pazimo, komu in kako posredujemo svoje informacije.

Po nakupih na internet

Če pogledamo ponudbo v Sloveniji, lahko najdemo spletne trgovine za skoraj vsa področja, od živil pa vse do avtomobilov. V bistvu imamo na voljo skoraj celotno ponudbo.

Kako pa je z nakupi v tujini? Ponudba je še večja. Naletimo pa lahko na težave. Zgodi se namreč, da prodajalec ne dostavlja v Slovenijo. V tem primeru lahko naročimo izdelek »pošto ležeče« na najbližjo pošto v tujini. Druga težava se pojavi, če prodajalec ne sprejme kreditne kartice. Če ne obstaja nam sprejemljiva možnost plačila, se bomo nakupu morali odreči. Načeloma nihče več ne bo pošiljal denarja v

kuverti. Obštaja pa tudi bančno nakazilo v tujino, direktno na račun prodajalca. Ob tem plačamo nekaj provizije. In če premagamo oboje, se srečamo še s carino. Ta bo vsaj za nakupe evropskih izdelkov kmalu odpadla. Blago od drugod pa gre najprej na carinsko pošto, kjer plačamo predpisane dajatve. Nevarnost nakupov v tujini je predvsem ta, da plačanega blaga ne dobimo. Reševanje problema je težko, predvsem če kupujemo od poceni rabljene stvari. No, pa uspešno nakupovanje.

Mag. Matej Gomboši

Nekaj slovenskih spletnih trgovin

Živila	www.mercator.si , www.spar.si , www.trgovinetus.si
Tehnika	www.merkur.si , www.bigbang.si , www.avdion.com
Knjige	www.emka.si , www.mladinska.com , www.svetknjige.si
Glasba	www.bigbang.si , www.rec-rec.com , www.shopolina.com
Oblačila in obutev	www.neckermann.si , www.peko.si , www.superge.si

Besede
mode

Medeni tedni

»Srečanje dveh osebnosti je kot kontakt dveh kemijskih substanc; če pride do reakcije, se obe spremenita.« Carl Jung

Reakcij je v življenju veliko in tednov tudi. Medenih nekoliko manj. A kljub temu se je vedno vredno potruditi vsaj za nalezljivi nasmeh. Pomembni so le detajli, ki presenečajo.

In kopalna oprava je ena od njih. Če gremo v daljno pacifiško morje ali Atlantski ocean, v toplo Karibsko morje ali naše toplice, je na medenih tednih čisto vseeno. Spomini lahko ostanejo tudi na kopalni kapi, ki nas greje še dolga leta.

Kopalke so aktualne v kopalni sezoni, ki pa ni nujno povezana z letnim časom. Res je, da jih v zimi nimamo želje menjavati toliko kot poleti, vendar postajajo prav tak potrošni kot oblačila, kot je srajca. Prikljubljene so posebej »bikinke«, ki jih kombiniramo po principu svetlo s temnim, temno s svetlim in najbolj čudno z manj čudnim. Po navadi iščemo tisto majhno rdečo ali modro nit na zgornjem in spodnjem delu, ki kaže na neko sovpadnost. Ni pa nujno.

Kopalke v enem kosu so nekoliko manj v modi, to pa ne pomeni, da v njih ne

moremo biti skrivnostno zapeljive. H kopalni opravi nujno spadajo še kapa, oprsna ali opasna ruta in japonke. Havajski vzorci, puccijske fantazijske linije ali črna-bela grafika v potiskih so le podlaga za bleščice, kovinske sponke ali viseče trakove. Na kakovostnih elastičnih in kemično obdelanih tkaninah je tisk mnogo trajnejši, barve pa živahnejše.

Moška kopalna moda je tako v vzorcih kot krojih prej spogledljiva s športom kot havajskimi otoki. Pomembno vlogo igrajo kakovostne tkanine, ki se prepletajo in dajejo videz večplastnosti. Žepi so vsekakor dobrodošli; vsaj za kakšen ključ ali žvečilni gumi, do prvega skoka v vodo seveda.

Tatjana Kalamar
Morales

Na
lekarniški
tehtnici

Človek se ne meni za plemenitost, ampak za dolgotrajno življenje, čeprav je v moči vsakega, živeti plemenito, in v moči nobenega, živeti dolgo. (Seneka, Pisma Luciliju)

Bogastvo

O njem ponavadi pomislimo na izobilje dobrin, a je ta predstava s stališča uživalca dvomljiva. Materialne dobrine so zaznamovane s končno pravo mero, ker trebuha lahko prebavi le pol tistega, kar si oko poželi, ter nič, kar oko spregleda in roka ne doseže. Uporabno bogastvo sicer raste sorazmerno s količino, a vedno manj - le do največje vrednosti, ki z nadaljnjimi dopolnili upade in se sprevrže v škodo. Dvolična količina ga omogoči, a tudi odvzame, zato ne more biti njegovo zanesljivo merilo. Materialnih dobrin se naveličamo, ker so minljive. Dajo se sicer preoblikovati ter znova in znova kupiti, a ne v nedogled, ker se tudi mi obrabimo. Glede na duhovne dobrine (vrednote) so cenene, ker so nezadostno plačilo za njihovo neizmerno vrednost. So pa dobrodošlo sredstvo, če so podrejene plemenitemu cilju, ki narekuje pravo izbiro.

Nasprotno so vrednote življenjski cilj, nadrejen materialnemu sredstvu, ki ga ne povečajo, pa tudi ne zanemarijo. Če se namreč ljubi zadržati na poti, ne pride k svoji ljubezni, če pa se pot odkloni, ljubezen zaman odpira svoja vrata. Nič ne omaja stalne vrednosti vrednot, ker srce ne skopari s časom in prostorom za osebo rast. Ne glede na materialne okoliščine ostanejo brezkončne in brezmejne, z zmerom neskončno pravo mero kreposti. V naši posesti postanejo vrline, ki nas spravijo v miselno zagato, ker ne znamo

računati z neskončnimi količinami. Zato niso predmet trgovske menjave. Jih pa prodajalec zapravi, če uporabi sebe za kupnino. Ker so vrednote večne, se jih ni mogoče naveličati, a tudi ne kupiti. Na srečo so dragocen dar, le skrit pred človekovo površnostjo. Ta pa izstavi račun za svojo brezvrednost.

Verovanje brez vere. Obete brez upanja. Vse ljubo brez ljubezni. Žamet brez pameti. Znanje brez modrosti. Dejstva brez resnice. Pravo brez pravičnosti. Predpise brez umnosti. Navodila brez sveta. Miloščino brez dobrote. Svobodo brez odgovornosti. Pogodbe brez zvestobe. Dobiček brez spoznanja. Za preračunljivost namesto preudarnosti. Postopaštvo namesto poguma. Gospostvo namesto oblasti. Pokorščino namesto spoštovanja. Zavist in privoščljivost namesto naklonjenosti in tolažbe. Sovraštvo in prepir namesto strpnosti in spokoja. Kazen namesto spodbude. Vsakršno oživljanje namesto življenja. Blišč namesto pristnosti. Uspešnost namesto slave. Zadovoljstvo namesto sreče. Tožbo namesto hvaležnosti. Za nejevoljo, čeprav sta zastoni lepa misel in nasmeh.

Očitno življenje ne bo nikoli dovolj dolgo, da bi se mogel človek zanj preskrbeti. Zmerom pa bo na voljo dovolj plehkkega denarja, ki se lahko plemenitosti na ljubo opusti. Zato pritrdimo Seneki: »Če je že življenje kratko, naj ne ostane tudi odloženo.«

Janez Špringer, mag. farm.

Stran s čustvenimi bremenami

Spoznajte, sprejmite in izživite svoja čustva ter ohranite notranje ravnesje

Božena je zjutraj preslišala budilko in zaspala. To je pomenilo, da bo nanjo pritisnila časovna stiska, če bo hotela še pred službo urediti sebe, pripraviti otroka in ju odpeljati v vrtec ter pravočasno priti na delovno mesto. Doma je napela vse sile, da je hitro uredila sebe in otroka. Uspelo ji je tudi, da ju je hitro oddala v vrtec, nato pa je z avtom odbrzela proti Murski Soboti. V mislih je imela samo to, kako hitro priti v službo, zato ni bila pozorna, s kakšno hitrostjo vozi. Tako je dovoljeno hitrost, 50 km na uro, krepko prekoračila. To je zaznal radar in policija jo je ustavila. Policist jo je kaznoval in njeno denarnico dodobra olajšal. Ni se utegnila razjeziti, ker se ji je mudilo, je pa bila v službi, v katero je prišla pravočasno, nekoliko slabše volje.

Po tem, ko je delovni dan pustila za sabo, je sklenila, da bo v mestu opravila nekaj nakupov. Ko je parkirala avtomobil, ni bila pozorna na to, da je bila tam označena »modra cona«, zato ji je dejstvo, da pri njenem avtomobilu stoji policist in nekaj piše, hitro pognalo kri v glavo. Ko je ugotovila, da ji piše kazneni zapisnik za nepravilno parkiranje, je dokončno izbruhnila. V obraz mu je »zmetala« vse, kar si misli o možeh v modrem, zakonih, družbi in marsičem. Policist je ostal razsoden in izbruh ni komentiral.

Opravil je svoje delo in odšel. Božena je potrebovala nekaj časa, da se je umirila in začela trezno razmišljati. In takrat se je sramovala svoje ga izbruha.

Se je tudi vprašala, kdaj se je zgodilo, da ste po tem, ko vas je npr. prizadel partner, okaral šef, izdal prijatelj, razočarali otroci ali kaj drugega, posegli po žaljivih besedah? To je storil verjetno že vsak od nas. In kaj nam je storiti, da ne bomo več žrtve trenutnih okoliščin in dogodkov, da nas ne bodo obvladovala čustva, ampak bomo mi obvladovali njih? Ko se zavemo hudega razdejavanja v našem čustvenem življenju, si prizadevamo najti zdravilo, s katerim bomo čustvovanje ukrotili. Zdravilo je razvoj lastne čustvene inteligentnosti oz. čustveno opismenjevanje.

Čustveno inteligenco začnemo razvijati tako, da se najprej posvetimo razvoju osebnih čustvenih inteligence in njenih spretnosti. To pomeni, da razvijamo visoko stopnjo samozavedanja (prepoznavanje svojega notranjega doživljanja) skupaj z učenjem obvladovanja čustev (obvladovanje notranjega doživljanja) in s samomotiviranjem (razvoj takšnih čustvenih nagnjenj, ki vodijo k uresničitvi cilja ali ga pomagajo doseči).

Ko razvijemo t. i. osebnostne spretnosti, začnemo pri sebi razvijati družbene sp-

retnosti. To pomeni, da si prizadevamo prepoznati čustva in občutke drugih in se nanje primerno odzivati. Da bi se lahko smiselno in ustrezno povezali z drugo osebo, moramo biti sposobni analizirati svoje odnose, za kar je ključno razvijanje znanja o medosebnih odnosih in obvladovanje komunikacijskih sposobnosti, od samorazkrivanja do dinamičnega poslušanja, samozavednosti in odločnosti. V bistvu gre za to, da s pomočjo čustvene inteligence obvladujemo čustva in si zagotovimo uspešno komunikacijo na kateri koli ravni. Nato pa lahko pomagamo drugim, da si pomagajo sami in se na ta način tudi razvijajo. S tem, ko smo začeli razvijati čustvene spretnosti, smo šele stopili na razvejano pot osebnostnega razvoja. Ta pa se prej ali slej konča v srcu, v bistvu nas samih, v samorealizaciji.

Mag. Simona
Šarotar Žižek

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Ker se je tokrat
nabralo kar nekaj
vprašanj, bom
odgovoril na najbolj
zanimiva.

Zastavil ga je gospod Jože z Goričkega. Nanaša se na hipoglikemijo (nizki sladkor).

Zadnje čase zaradi sladkorne pobotosti - nizkega sladkorja trpi vedno več ljudi. Prenizka raven sladkorja nam zmanjšuje energijo in nas dela otopele. Če je raven sladkorja konstantno nizka, izgubimo življenjsko energijo in polet, postanemo z dolgočasni, neurejeni, brezvoljni, brez ciljni, postanemo počasnejši in smo komaj kos zahtevam vsakdanjega življenja. Svoje delo opravljamo s težavo. Nizek krvni sladkor nam vzame samozavest in uniči samospoštovanje.

Kronična hipoglikemija je postala resna težava, ki ovira veliko ljudi, zaradi

ttega, ker ponavadi laboratorijski testi ne zaznavajo simptomov hipoglikemije. Največkrat pa tudi sami zdravniki tem problemom posvečajo premalo pozornosti. Kot posledica prihaja do zgrešenih diagnoz. Dostikrat zaradi tega, ker te težave prinašajo s sabo tudi duševne probleme, bolnike največkrat okličejo kar za nevrotičke.

Kadar je raven sladkorja v krvi prenizka, se zmanjša preskrba organov z kisikom. Predvsem trpijo možgani in živčni sistem. Vse skupaj pa različno vpliva na naše počutje. Bolijo mišice, požiranje je težavno itd.

Nekaj znakov, po katerih lahko postavimo pravo diagnozo: glavoboli, razdražljivost, napadnost, mrzli udi, nenehna utrujenost, pozabljivost, potrtost, vrtoglavica, panika, tesnoba, zaspanost, težave s telesno težo.

Najhujša posledica hipoglikemije pa je izguba zavesti - omedlevica. Bolniki, ki imajo hipoglikemijo, imajo tudi kroničen nizki

tlak, ki za sabo spet potegne marsikateri zdravstveni problem.

Vzrokov za nastanek bolezni je več. Najpogostejši je vnetje slinavke in jeter, ki jih povzroča glivica kandidoza.

Če je vzrok res ta glivica, preverimo s pregledom jezika. Če je le-ta obložen in razpokan, hkrati pa se pojavlja iz ust zadah, je glivica prisotna.

Glivica preide v prebavni trakt, prek krvi pa tudi v jetra, slinavko in pogosto tudi v spolovila.

Bolnikom, ki bolehalo za hipoglikemijo, svetujem, da se odpravijo na pregled. Če vam zdravnik ne bo zmoget ugotoviti vzroka, pa se lahko oglasite pri meni.

Ker je poleg opisanega vzroka še ogromno drugih, odgovornih za nastanek bolezni, je treba najti pravega, potem pa je lahko zdravljenje zelo uspešno.

Zelo pomemben je tudi pravilen vnos glukoze v telo.

Najelegantnejša oblika je glukoza ali deskstroza, ki jo lahko kupimo v lekarnah ali drogerijah.

Pomurski policisti svetujejo: Kako se izogniti ponarejenemu denarju?

OSTE
BAKAL

I Z

M O

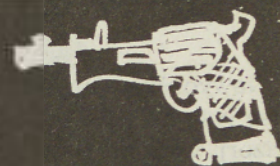
J E

G A

A R

H I

V A

Ponarejanje denarja je staro toliko, kot je star denar

XVIII

Že v januarju je bilo odkritih veliko ponaredkov različnih valut – Za ponarejanje, distribucijo in unovčevanje predvidena zaporna kazen do osem let

Glede na to, da so v Pomurju v zadnjih nekaj letih, še posebej lani ter v prvem mesecu letošnjega leta, v izrednem porastu unovčevanje, izdelovanje in promet s ponarejenim denarjem in je pričakovati, da se bo tovrstna nezakonita dejavnost širila tudi v prihodnje, niti ne preseneča, da so se hitro oglasili tudi policisti PU Murska Sobota. Javnost namreč želijo seznaniti z zgodovino ponarejanja in s tem, kako naj se vedejo, če se bodo srečali s ponarejevalci, ter drugim. V pokrajini ob reki Muri je veliko primerov unovčevanja ponarejenega denarja, in sicer različnih bankovcev v različnih apoenih tako domačih kot tujih valut. Preki in Prekmurci so se najpogostejše srečevali z unovčevanjem bankovcev po 100 in 200 EUR (evri); 100 in 50 USD ter seveda s 'Cankarji' – 10.000,00 tolarji – in tudi bankovci po 5.000,00 oz. 1.000,00 tolarjev. Vse slednje ponarejene ter bankovce tudi po 100 USD in EUR so že zasigli tudi v letošnjem letu, kar pomeni, da je problematika sila pereča.

Zgodovina ponarejanja denarja je ena najstarejših oblik kriminala in je stara toliko, kot je star denar. To je početje, ki ni naključno, temveč se izvaja načrtno in organizirano. S ponarejanjem denarja je ogrožen premoženjski interes njen subjektov denarnega prometa, predvsem pa države. V 24. poglavju, ki opredeljuje KD zoper gospodarstvo, oz. v 249. členu in vsi storilci KD s tem v zvezi (izdelava, pridobivanje, spravljane v obtok ...) so lahko kaznovani z zapornim od 6 mesecev do osem let. Po ženevski konvenciji je prekršek enak, če gre za domači ali tuji denar, kajti KD s tega področja se pojavljajo vsepovsod, in to kljub vsem

možnim zaščitam denarja, ki pa so različne od valute do valute. Za zaščito bankovcev se štejejo: papir, vodni žig, varnostna nitka, zaščitna vlakna, ravni tisk, knjigotisk, globoki tisk, mikrotekst, pregledni motiv, oznake za slepe, skrite podobe, hologram in kinegram, OVI-zaščita ...].

Ponarejevalci si v zadnjem času največ pomagajo z računalniško tehniko, ki je dostopna vsakomur. V večini primerov odkritja ponarejenih bankovcev, predvsem pri slovenskih tolarjih, policisti ugotavljajo, da gre predvsem za barvne kopije bankovcev, narejene prav s pomočjo računalniške tehnike.

Ponarejanje denarja je početje, ki ni storjeno naključno, temveč se izvaja načrtno in organizirano. To je kriminalno dejanje, ki ga lahko storilec izpelje samo, če ima ustrezna tehnična in finančna sredstva ter natančen načrt izdelave in distribucije ponaredkov.

Kako prepoznamo in odkrijemo ponaredek?

Izkušen poznavalec denarja, zlasti bančni uslužbenec, že ko v rokah obrača bankovec, ga prepogiba in predeva iz roke v roko, ugotovi oz. spozna, ali ima v rokah ponaredek ali pravi bankovec. Ponaredek se močno loči po trdoti in zvoku papirja, ponaredek nima zaščitne nitke ..., primerjava je mogoča na več načinov, med drugim tudi s fotokopiranjem pravega in sumljivega bankovca, kajti oba se bosta bistveno razlikovala tako slikovno kot barvno, pri originalu vodni tisk ni viden in podobno. Razpečevalci ponarejenega denarja si ponavadi poiščejo 'žrtev' oz. kraj, kjer bodo unovčevali ponarejeni denar, in sicer so to prodajna mesta, kjer je mogoč takojšnji neoviran umik, mesta, kjer je

zaradi velike frekvence prometa malo možnosti za preverjanje pristnosti denarja. Žrtve so tudi banke, menjalnice, bencinski servisi, igralnice, trgovine, gostilne in tudi fizične osebe oz. posamezniki. Posamezni razpečevalci imajo pogosto pri sebi en sam ponarejen bankovec in se pri odkritju izgovarjajo, da so sami oškodovanci. Pred tem upajo, da ponarejen denar ob poskusu unovčitve sploh ne bo prepoznan ali pa bodo lahko zbežali, v skrajnem primeru pa, da bodo na osnovi zagovora, da ne vedo za ponaredek, veljali za nedolžne.

In kaj svetujejo pomurski policisti in kriminalisti? Kaj storiti, da bi se obvarovali pred ponaredki, oz. kako ravnati, če sprejememo ponaredek? »Preglejte denar, ki ste ga prejeli. Če dvomite o pristnosti bankovca, ga preverite v banki, menjalnici ali drugi ustanovi, kjer imajo usposobljene delavce in tehnična sredstva za prepoznavanje ponaredka. Primerjajte sumljiv bankovec s pravim enake vrednosti in enakega leta izdaje; poiščite razliko in ne podobnosti. Če dvomite o pristnosti ponujenega bankovca, predlagajte strokovno preiskavo denarja. Bolje je, da obdržite svoj denar ali blago, kot da prejmete lažen denar. Ponaredki namreč nimajo nobene vrednosti. Ponaredka nikar ne vrnite osebi, ki vam ga je dala. Takoj pokličite policijo na telefonsko številko 113. Zapomnite si osebni opis osebe in njenih spremljevalcev. Zapišite si podatke kakršnegakoli osebnega dokumenta, registrske številke vozila, opis vozila itd. Ponaredek izročite izključno pooblaščenim uradni osebi – policistu,« opozarja direktor PU Murska Sobota Aleksander Jevšek predvsem trgovce, gostince in vse druge, ki poslujejo z gotovino.

Zakaj je septembra 1999 umrl 50-letni Drago Gomboši iz Kroga?

Pretep »dva na enega« se je končal s smrtjo

Na pokopališču v Krogu pri M. Soboti so se svojci, znanci, sosede in prijatelji v soboto, 11. septembra 1999, poslovili od 50-letnega domačina Draga Gombošija, ki je uradno umrl v četrtek, 9. septembra. Vse skupaj se je zgodilo v dokaj čudnih okoliščinah in domačini so bili ogorčeni, ker policija ali pravosodje javnosti nista posredovala podatkov, zakaj je umrl njihov sosed, njihov sokrajan. Po neuradnih podatkih, do katerih smo se v tistih časih dokopali sami, je bil omenjeni pretepen že v noči na soboto, 4. septembra. Takrat naj bi bil v enem od domačih gostinskih lokalov, kjer naj bi se menda spri z znanici (?). Ko se je v poznih večernih urah s kolesom vračal domov, naj bi ga omenjena počakala v temi, ga na silo zvela v osebni avtomobil in odpeljala neznano kam. Menda v gozd na drugi strani M. Sobote, kjer naj bi ga potem hudo pretepla. Šele naslednje jutro je nesrečnega Gombošija, bolj mrtvega kot živega, kot so nam pripovedovali nekateri znanci, naključno našel mimoidoči ribič. Hudo poškodovanega naj bi potem odpeljali v bolnišnico, kjer so zdravniki skušali storiti nemogoče, toda ni jim uspelo, in Drago Gomboši naj bi v četrtek popoldan umrl. Nato so bile opravljene kriminalistične in sodne obdelave dogodka, sodno-medicinska obdukcija in pridobivanje drugih izvedenskih mnenj, na omenjeno soboto pa so potem dovolili, da je bil nesrečni Gomboši pokopan. Domačini, ki so nas o dogodku obvestili, so zlasti razočarani, da ustrezni organi javnost na- vadno obvestijo, »če kdo povozi sosedovo mačko, tukaj pa da nikomur ni treba izvedeti resnice. Morebiti pa je tudi po- lice in druge preiskovalce strah pred maščevanjem sto- ricev.« Tako smo med drugim slišali v Krogu v soboto po

pogrebu. Dobili pa smo občutek, da v Krogu vsi vedo, kaj se je zgodilo, toda nihče nam ni upal ničesar povedati ...

In šele ko se je besedilo z omenjeno vsebino pojavilo v nekaterih dnevnikih časopisih, kjer so sokrajanji 'terjali' uradno poročilo policije ali drugih ustreznih organov, se je kakšen dan po pogrebu pokojnega Gombošija odzval takratni načelnik inšpektorata policije in v. d. direktorja PU M. Sobota Milan Horvat. V uradnem policijskem sporočilu je namreč zapisal tisto, o čemer smo pred tem v poročanju tudi domnevali. Tako so policisti in kriminalisti PU M. Sobota zaradi povzročitve hude telesne poškodbe po členu 135/II Kazenskega zakonika RS obravnavali dva občana z območja Pomurja. Z zbiranjem obvestil so namreč ugotovili, da sta v večernih urah v petek, 3. septembra 1999, obiskala enega od gostinskih lokalov. Takrat je k mizi, za katero sta sedela, pristopil pokojni Drago Gomboši in ju začel žaliti. »Kljub večkratnim opozorilom, ki sta jih izrekla osumljena, je še nekaj časa izzival, nato pa odšel iz lokala. Osumljena sta lokal zapustila nekaj minut kasneje, in ko sta se peljala z osebnim avtomobilom proti Murski Soboti, sta zunaj naselja dohitela D. G., ki je 'štopal'. Spoznala sta ga kot tistega, ki ju je pred tem žalil in izzival v gostinskem lokalu. Ustavila sta mu, in ko je vstopil v avtomobil, ga je eden z roko večkrat udaril v predel obraza, drugi osumljeni pa je z avtomobilom zapeljal na stransko gramozno pot. Osumljena sta nato D. G. potegnili iz avtomobila in ga začela pretepati. Pri tem ga je eden večkrat močno udaril v predel glave, drugi pa ga je z nogo večkrat brnil v predel hrbta. D. G. je poškodovan obležal na gramozni poti, kjer

Čeprav naj bi ju pred tem pokojni žalil in izzival, sta bila Drago K. in Bojan H. obsojena vsak na pet let zapora, a sta se na sodbo pritožila

sta ga osumljena pustila in se odpeljala. D. G. je tako anonimni občan (po naših podatkih ribič, op. p.) našel 4. 9. 1999. Prepeljan je bil v bolnišnico v Rakičan, kjer so ugotovili, da je zaradi poškodb v smrtni nevarnosti. Dne 9. 9. 1999 je v bolnišnici podlegel poškodbam. Na podlagi odredbe in opravljene sodne obdukcije je bilo podano mnenje, da je smrt nastopila zaradi hudih notranjih krvavitev v možgane,« je sporočil takratni načelnik inšpektorata in v. d. direktorja PU M. Sobota Milan Horvat. Zaradi omenje- nega kaznivega dejanja so soboški kriminalisti oba osum- ljena prijeli in pridržali, potem pa sta bila predana preis- kovalnemu sodniku Okrožnega sodišča v M. Soboti. Zoper oba je bila podana tudi kazenska ovadba na Okrožnem državnem tožilstvu v M. Soboti. In šele pred dnevi smo uspeli izvedeti, da je zadeva na I. stopnji, torej na Okrožnem so- dišču v M. Soboti, dobila epilog. Kot nam je uradno sporočila predsednica okrožnega sodišča, sodnica svetnica Marija Močan Rošker, »sta bila v zadevi oškodovanca Draga Gombošija iz Kroga v postopku dva obdolženca, ki sta bila obravnavana v kazenski zadevi K 79/2001 zaradi kaznivega dejanja po čl. 135/II v zvezi s čl. 25 (sostorilstvo) Kazenskega zakonika. Oba sta bila spoznana za kriva in jima je bila izrečena kazen vsakemu pet let zapora.« Ker pa sta se zagovornika obeh obdolžencev 4. novembra 2003 pritožila na Višje sodišče v Mariboru, zadeva še ni pravomočna.

Ne glede na to bodo mnogi prebivalci Kroga in tudi mnogi drugi naši bralci le izvedeli, da »zadeva Drago Gomboši« le ni končala v predalu. Nekateri so namreč menili, da zoper osumljena storilca ni potekal noben postopek.

Prva med frizerji

Newyorška stilistka za lase [vsi stilisti za lase so frizerji, vsi frizerji niso stilisti] Odile Gilbert je postala nepogrešljiva, pa naj gre za modne revije, fotografiranje modelov ali za pomembne prireditve. Torej povsod tam, kjer se nekaj dogaja in kjer nekdo čuti, da se mora pojaviti in vzbuditi pozornost. »To je zelo umetniško delo, ki zahteva veliko navdiha in fantazije. Včasih si moram izmisliti prav nore stvari,« pravi Odile, sicer rojena Parižanka, ki že dolgo živi in dela v New Yorku. Pohvali se lahko z nenavadnim darilom, ki samo po sebi govori, kako visoko se v družbi lahko povzpneš z znanjem, delom in prizadevnostjo. Ima bogato op-

Tudi Linda Evangelista, top model nekoliko starejše generacije, je Odilina stalna stranka. Za kakšno prilžnost je bila izdelana frizura ne njeni glavi, pa nismo mogli zvedeti.

Odile Gilbert

remljeno knjigo, kjer so fotografije strank s frizurami, ustvarjenimi v njenem studiu. Knjiga ima svojo vrednost zato, ker jo je ob neki prilžnosti javno dobila v dar od hvaležnih strank Kite Moss in Cindy Crawford. Seveda sta bili njuni slike na prvi oziroma drugi strani. Zdaj so v knjigi podpisi in izjave zadovoljnih strank in zvenečih imen, kot so Milla Jovovich, Christy Turlington in Naomi Campbell.

Nič ni večno, najmanj slava in lepota

Še pred 15 meseci je Verona Feldbusch sijala pred kamerami in oznanjala kakovost modernega ženskega perila. Sijala je, predvsem pa bila zadovoljna z dolgoročno pogodbo z največjim nemškim trgovskim koncernom Karstadt, ki ji je zagotavljal večletno promoviranje kopalne kolekcije in ženskega perila, s tem pa seveda lepe honorarje.

Verono poznajo tudi naši bralci, saj je bila skoraj nepogrešljiv del programa številnih nemških kabelskih postaj. 35-letna manekenka, hčerka južnoameriškega Indijanca in Nemke, je svojo eksotično lepoto znala dobro izkoristiti. Poleg uspešne moderatorke (Veronas Welt npr.) številnih oddaj z rahlo erotično vsebino je bila tudi ustanoviteljica firme Veronas Dreams AG, ki je prodajala predvsem njene reklamne storitve.

Zdaj je prišla na dan dramatična novica: »Dolgoročna pogodba z Verono se je definitivno iztekla in je že obojestransko prekinjena.« S temi besedami je predstavnik za tisk firme Kaufhauskonzern Karstadt oznanil konec sodelovanja med najbolj vpadljivo nemško reklamno zvezdo, hkrati pa najavil, da se bodo v prihodnje preusmerili na mlajšo ciljno skupino. Očitno Veronina zvezda zahaja, in to prej, kot je sama pričakovala. Tudi njeno TV-oddajo Veronin svet ukinjajo, kar zgovorno priča, da se je njena pot navzdol že zdavnaj začela.

Oktober 2002 - začetek prodajne akcije, ki je Veroni zagotavljal dolgoročno sodelovanje, se je končal po dobrem letu.

Punca ... meseca ...

je Roberta Hanks iz Seatla. Ima zanimiva poklica. Je fotomodel, po izobrazbi pa slikarka. Ko so jo vprašali, kateri poklic ji je bolj všeč, je povedala, da se ne bi mogla odločiti, saj se dopolnjujeta. Ko pozira pred fotografom, razmišlja o slikanju, ko stoji pred platnom in ustvarja nove podobe, razmišlja, kako naj se postavi pred objektiv. »V obeh primerih pride tako do izraza moja podzavest, njej pa se lahko zahvalim za svojo uspešnost,« pravi.

Ženska

leta

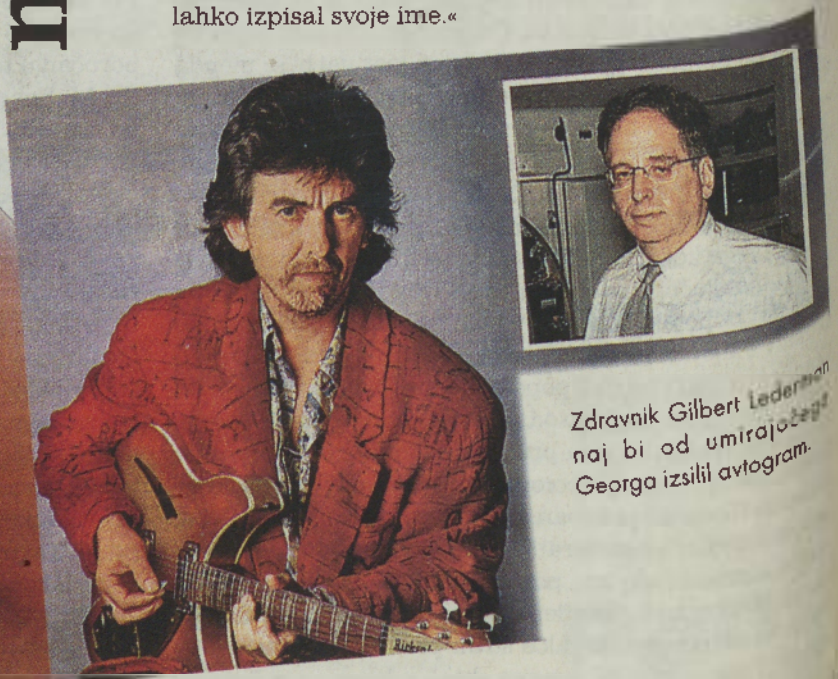
Nicole Kidman

Je sploh potrebna kakšna razlaga? Marljiva je in dela kot nora. Videti je bolje kot kdaj prej in tisto, kar obleče, je naslednji dan moda. Ljubezen z Lennyjem Kravitzom se zdela kot večna. Lani je dobila oskarja in vse kaže, da ga bo tudi letos. Če to ne bo film Dogville, potem bo to Cold Mountain. Če se ji bo najvišja filmska nagrada izmaknila še tukai, pa bo zanesljivo osvojila zlati kipec s filmom The Human Stain. Pravijo, da Nicole nima konkurence, če pa jo že ima, potem je to ona sama sebi. Sami superlativi, torej. No ja, smo že doživeli, da se je za lepo fasado skrivalo marsikaj ...

Izsiljeni avtogram

Čim večja je zvezda, tem več velja po njeni smrti njen avtogram. Lep primer za to so trije podpisi članov legendarnih Bitlov Georgea Harrisona. Po doseženih uspehih so porušili vse dosedanje rekorde. Prodani naj bi bili za 7,89 milijona evrov. Bitl George je umrl 29. novembra 2001, star 58 let. Že na smrt bolan je dal svojemu zdravniku Gilbertu Ledermanu tri avtograme. Enega celo na kitaro njegovega sina. Ob velikanski vsoti, ki jo je kar tako s prodajo zaslužil zdravnik, se je zdaj odzvala Harrisonova vdova Olivia, 54.

Pravi, da je zdravnik podpis zanesljivo izsilil, saj ji je med nekaj dni pred smrtjo, ko naj bi nastali avtogrami, takole opisal svoje stanje: »Tako sem slab, da sploh ne vem, ali bi lahko izpisal svoje ime.«

Zdravnik Gilbert Lederman naj bi od umirajočega Georgea izsilil avtogram.

V imenu lepote

Tudi najlepše ženske morajo nekega dne, če hočejo obdržati svojo popolno lepoto, leči pod nož lepotnega kirurga. To je danes v Hollywoodu pravilo, tega se vsi zavedajo in se mu tudi podreajo. Govorijo pa o tem malo, čeprav se ve vse. Pred dnevi je prišla od lepotnega kirurga Demi Moore (41). Za 340.000 dolarjev (skoraj 70 milijonov tolarjev) je dobila, po njenem mnenju, idealen videz. »Zdaj sem zadovoljna in ponovno samozavestna,« je izjavila po »investiciji« v svoj obraz.

Chatherine Zeta-Jones pa pravi: »To je edini način, da se lahko postavimo po robu močnemu valu konkurence – mladih igralk, ki dan in noč prihajajo in trkajo na vrata Hollywooda. Poklic lepotnega kirurga je donosen, saj so njihove stranke skorajda izključno iz visoke družbe, ki problema z denarjem ne poznajo. »Moj recept je, da pacient po operaciji ni videti operiran, ampak naravno. Največ dela imam z zgornjimi ustnicami, nosovi, prsmi in ušesi. Po želji pa spremenimo tudi prste na nogi, če si stranka to zaželi. Na štiri ženske pride en moški,« je izjavil Werner Mang, ki je trenutno med najbolj zaposlenimi v lepotni industriji.

Med tem ko število lepotnih operacij nenehno narašča, po drugi strani večja odpor do njih. Whoopi Goldberg, Debra Winger in Daryl Hannah so celo posnele dokumentarni film, ki govori o nenaravnosti, škodljivosti in možnih hudih posledicah takšnih operacij. »Staranje pomeni v Hollywoodu nekaj takega kot rak, kot bolezen. To je boleče!« je povedala Whoopi na premieri dokumentarca.

Drew Barrymore si je dala povečati prsi in zožiti nos.

Alter: 28

Za Melanie Griffith pravijo, da ni zadovoljna z operacijo. Sprememba ličnic je njen obraz naredila tog, odrevenel. Verjetno je zaradi tega sodelovala pri dokumentarcu o škodljivosti lepotnih operacij.

Alter: 46

Obraz Farah Fawcett je sicer videti naraven, vendar je preveč spremenjen.

Alter: 56

Barbra Streisand je dala narediti kompletno operacijo glave - od vratu do čela.

Alter: 61

Nazaj h koreninam

»Naša majhna nuna je bila spet doma, med nami!« je ljubkovalno in rahlo zajedljivo zapisala znana italijanska revija pod fotografijo Madonne in njenega soproga in morda je imela celo prav. Pop zvezdnica, ki nima para in ki vedno na novo na tak ali drugačen način osvoji publiko, se je rodila v družini italijanskih staršev. Ko je bila še majhna deklica in je žive-la v Michiganu, je bilo v krstnem listu zapisano, da se imenuje Madonna Louise Veronica, piše pa se Ciccone. Starši so menda resno računali, da bi dali majhno Veronica v samostan. No, kot vemo, ji je usoda namenila povsem drugačno kariero. Kljub vsemu pa Madonna svojih korenin oziroma na pradomovino ni pozabila. Letos je novo leto s svojim možem Guyem Richiejem pričakala v večnem mestu. Pravijo, da Rim dobro pozna, in tako je lahko svojemu izvoljencu, lepo s kapo na glavi, razkazala vse skrite koticke.

Elizabeth Jagger

Medtem ko bi imel očka Mick Jagger svojo Lizzy najraje zaprto v zlati kletki, je mama, fotomodel Jerry Hall, naredila po svoje. Razkrila ji je skrivnosti in izkušnje svojega poklica. Posledice so znane: letna pogodba o delu s firmo Lancome je vredna 800.000 dolarjev.

Danielle Keough

14-letna hčerka Lise Marie Presley je, kot najmlajša doslej, podpisala pogodbo z ugledno agencijo IMG Model. Pri teh letih je bil njen dedek Elvis Presley le navaden deček, ki se je učil igrati na kitaro.

Ni kaj! Na evropski premieri japonskega epa Poslednji samuraj se je zvezdnik te uspešnice Tom Cruise dejansko izkazal. Kljub hudemu mrazu je dve uri vztrajal in z angelsko potrpežljivostjo delil avtograme, se rokoval in smejal z Berlinčani, ki so v nepričakovano velikem številu prišli pozdravit svojega idola. Po premieri je povedal: »Ni mi bilo težko. Rad delim avtograme. Na mraz sem bil pripravljen, saj sem imel toplo spodnje perilo. Le noge me nekoliko bolijo.« Naslednji dan je bila premiera v Londonu, kjer ga je pričakala prijateljica Penelope Cruz. V Berlinu se ni pokazala, ker je bilo tam premrzlo.

»Si me v Berlinu kaj pogrešal?« je Tomu prišepnila lepa Penelope in se obnašala, kot da je ves direndaj v Londonu zaradi nje.

Dedki so lahko ponosni ...,

ker njihov naraščaj ne nosi samo njihovega znanega priimka, ampak je tudi sam kaj naredil za njegovo prepoznavnost.

Sonja Kinski

»Kot mamica bom tudi jaz nekoč postala zvezda,« je še kot smrkljica izjavljala hčerka Nastassje in vnukinja Klaus Kinskega. S komaj sedemnajstimi leti že dobro služi. Modni magazini in oblikovalci se kar pulijo za dolgolasko z velikimi rjavimi očmi.

Zanj sem večkrat slišal na Hotizi, kjer je odraščal in kjer živijo njegovi starši, sedaj pa je uradno doma v Bakovcih, kamor se je preselil pred štirimi leti. Medtem je že postal očka leto dni in devet mesecev starega sina Maja. Ko sem mu omenjal, da bi ga predstavil v tej rubriki, ni bil ravno navdušen, a sem ga vseeno uspel pregovoriti. Ob njegovi pripovedi sem se marsičemu čudil, kajti nisem vedel in pričakoval, da bi magistra strojništva zanimala tudi nekatere povsem druge stvari.

Naš sogovornik v svoji delovni sobi v Bakovcih

V mladosti kitara in šport

Odraščal je na Hotizi, v otroštvu pa sta ga najbolj zanimala kitara in šport. V 4. razredu osnovne šole, ki jo je obiskoval v Veliki Polani, je, potem ko je dobil prvo kitaro, razmišljal o glasbeni karieri. Navduševal pa se je tudi nad nogometom in košarko. Pozi-

Peter Tibaut Bralci Péna se predstavljajo med Bakovci, Mariborom in Gradcem

mi pa je rad igral hokej na ledu, če ga je bilo dovolj na kakšnem bližnjem »berek«. Za prvo kitaro je prišla na vrsto električna in prvo igranje v skupini na maturantskem plesu, ko so s skupino sošolcev za nekaj časa zamenjali glavni ansambel. Ta kitara in še dve

drugi počivajo doma, saj ima vse manj časa, da bi igral. Mogoče bo šel po njegovih stopinjah sin Maj, ki že rad brenka po strunah.

Postal magister strojništva, prihodnje leto bo doktoriral

Po osnovni šoli, gimnaziji v Murski Soboti, Fakulteti za strojništvo v Mariboru in prvi službi v Muri je pristal v firmi AVL s sedežem v avstrijskem Gradcu, ki je največje neodvisno podjetje za razvoj motorjev na svetu. S tem se mu je izpolnila želja, ki jo skrivaj goji marsikateri študent strojništva – delati in razvijati motorje, avtomobile. Delo v tako konkurenčni industriji, kot je avtomobilska, je pač poseben izziv, ki se mu je težko upreti.

V omenjeni firmi je zaposlenih okrog 2.500 strokovnjakov, sam pa je vodja projektov v oddelku za napredne simulacijske tehnologije. Ukvarja se s tako imenovanimi numeričnimi eksperimenti, s simulacijo procesov, ki se bodo zgodili v motorju, s proučevanjem motorjev in konceptov, ki jih bomo mi vozili čez deset ali petnajst let. Načrtujejo avto že pred njegovim nastankom; temu pravijo virtualno načrtovanje. Medtem si je pridobil naziv magistra strojništva. Razvoj metod za simuliranje fizikalnih procesov v motorju je tudi tema doktorskega študija, ki ga namerava končati prihodnje leto. Pri svojem delu ima priložnost sodelovati z najboljšimi podjetji s področja avtomobilizma. Tako se mu kot mlademu strokovnjaku na široko odpirajo tudi vrata svetovnih prestolnic formule ena in motociklizma. Med drugim je en mesec delal tudi v Tokiu in skupaj s Hondinimi inženirji izvajal obvezno telovadbo, potresne vaje in pogosto ostal v pisarni še dlje od Japoncev.

Dodobra je spoznal kraje, ki jih za-

Padalstvo – simbioza delujoče gravitacijske sile in radovednosti lahko predstavlja nepopisen užitek. Pa kako malo je treba za to! Samo skok v praznino pod seboj.

Bologni, Volvovo regato v Goeteborgu in morske kanale v Kopenhagnu.

Adrenalinski športi in sushi

V prostem času ga zanimajo tudi imenovani adrenalinski športi. Preširimi leti se je navdušil za padalstvo. Opravi je že okrog 200 skokov doma in na tujem. Preizkusil se je že tudi v bungee jumpingu, z mosta v Solkanu, in v raftingu na reki Soči, po jeklenih vrvi je preletel majhno dolino v francoski Provansi. Po vrnitvah s službenih potovanj se skuša pri domačem številniku izkazati s kakšno posebno jedjo, za katero se je navdušil v daljnih krajih. Mislim, da bi mu lahko izdali licenco za pripravljanje ribe na japonski način, to je sušija, saj poznam malo takšnih navdušenih ljubiteljev te vrste hrane. Moj sogovornik pa me je presenetil tudi kot avtor dobrih in zanimivih fotografij. Pa pogledajte, če to ni res!

Jožef G. Bistriški

Dušan in Alja

Dušanu Utrošu iz Žižkov, poklicnemu vojaku Slovenske vojske in gasilskemu aktivistu, se je pred nedavnim uresničila nevsakdanja želja – srečanje in fotografiranje z Aljo Berčič, edino pilotko helikopterja v Sloveniji. To se je zgodilo na brniškem letališču. Alja se je ob tem le dobrovoljno nasmehnila.

FOTO JOG

Popoldansko družinsko lenarjenje na Trgu nebeskega miru v Pekingu se lahko sprevrže v prijeten spanec, kjer se lahko nasloni na vse strani.

Posnetek najhitrejšega vlaka na svetu, japonskega shinkansena. Na tokijski postaji so videti kot majhne vesoljske ladje – vlaki nozomi, kodama in shinkansen. Najhitrejši nozomi je dosegel hitrost že tudi preko 300 km/h.

radi oddaljenosti sicer mogoče nikoli ne bi. V zanimivem pripovedovanju omenja večerjo iz pečenih škorpionov v Pekingu, prigode na kitajskem zidu, kolesarsko gnečo v Šanghaju, sumo borbe v Tokiu, zanimivo tržnico v Seulu, srečanje s črnimi limuzinami v Kremlju, v Moskvi, izjemne gurmanske užitke v